

yöre

AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

YIL:9 SAYI:98 Mayıs 2008

- ✓ *Edirneli Cem Sultan'ın Acıklı Öyküsü*
- ✓ *Kepirtepe Köy Enstitüsü Anıları*
- ✓ *Bostancıbaşı Aşık Ali Ağa'nın Edirne Sarayı Risalesi*
- ✓ *Kartpostallardaki Edirne*
- ✓ *Kuruluşunun 150. Yılıni Kutlarken Edirne Lisesi'nde Öğrendiklerim*
- ✓ *1914-1918 Sarıkamış (Kafkas Cephesi) gidip dönmeyen Edirneliler*
- ✓ *SÖYLEŞİLER: "Hüsamettin Konuksever"*

Bitkisel sıvı yağ sektöründe en ileri aşama sayılan “soft column” teknolojisi ile üretim yapan Türkiye’nin ilk ve tek firması Edirne Yağ Sanayi, yıllardır Olin markası ile tüm dünya mutfaklarına lezzet ve kalite ihraç etmenin gurur ve mutluluğunu yaşıyor. Bu gurur, bu mutluluk hepimizin...

Teşekkürler Edirne!

Teşekkürler Türkiye!

Sergili Hemşehrimiz,

*Yıllardır sizlerle birlikte
dünya mutfaklarına
yaptığınız yolculuk için
en samimi teşekkürlerimizi
sunarız.*

Olin

Edirneliler

Edirne, Türkiye

OLİN

YILLARDIR EDİRNE'DEN DÜNYA MUTFAKLARINA...

Sahibi ve Sorumlu
Yazı İşleri Müdürü
Ayhan TUNCA

Genel Yayın Yönetmeni
Hüseyin AĞIRSEVEN

Görsel Yönetim
Tunç ÜÇER

Grafik ve Sayfa Tasarımı
A. Ersin ŞENERLER

Editör
Cumhur ÇAĞLARER

Yayın Koordinatörü
Cavit GÖÇMEN

Kırklareli Temsilcisi
Nazif KARAÇAM
0.288.214 19 56

Baskı
INKILAP KİTAPEVİ
BASKI TESİSLERİ
Çobançeşme Mah.
Sanayi Cd. Altay Sok.No:8
YENİBOSNA-BAHÇELİEVLER
İSTANBUL
Tel: 0212 496 1181-82

Yönetim Yeri
Talatpaşa Cad.
Muhittin Günel İş Merkezi
No:125 EDİRNE

ABONE KOŞULLARI

Yıllık : 60 YTL
Resmi kurum ve
kuruluşlara : 70 YTL
6 Aylık : 35 YTL
Yurtdışı : Yıllık 60 Avro
Şehirdışı abonelerden
8 YTL Posta
ücreti alınır.

ABONELİK İÇİN

Abone Bedelini PTT
128 00 26 No'lu Posta Çeki
hesabına Ayhan TUNCA adına
ve yurtdışı ödemeleri Edirne
İş Bankası 739 464 No'lu
hesaba yatırabilirsiniz

İLETİŞİM

Yöre Dergisi
Tel - Faks : 0.284. 213 13 84
EDİRNE HABER Gazetesi
Tel - Faks : 0.284.213 61 14

Gsm: 0.542.283 23 82
e-mail : info@edirneyore.com
web adres:www.edirneyore.com

BİR SULTAN BİR EDİRNELİ

Edirne Tarihi, padişahlar, paşalar, şehzadeler, sultanlar tarihidir de...

Bu kentin tarihini, söz konusu ünvanlar çerçevesinde ele alarak ve bu yönde yeni değerlendirmelere açılmak bizleri bizleri inanılmaz bilgi zenginliklerine götürecektir.

Bu sayıda ele aldığımız Cem sultan'ın yeterince işlenmemiş bir konu olarak, yalnızca Osmanlı tarihine değil, Edirne yerel tarihine de ışık tutacak potansiyelde olduğu açıktır.

Yöre'nin bu sayısında biz Cem Sultan'ı Edirneli kimliğiyle ele alıp bu yanını öne çıkarmayı denerken, Osmanlı'nın çok özel bir kesitine de işaret etmiş olmaktadır...

Bu yanıyla Yöre, Edirne açısından bir ilki ele alma işleviyle karşı karşıyadır.

Hüsamettin konuksever artık yaşamıyor. Edirne'nin renkli simalarından, bu şehri seven ve burada gerek bir devlet memuru, gerekse sivil yaşamındaki özel konumuyla, emeği bulunan Konuksever'le yapılan bir söyleşi bu sayıda da sürüyor.

Söyleşinin bu bölümü milletvekili olduğu yıllar ve meslek yaşamı, çocukluktan kalan anıları; Edirne yerel tarihi için ilginç notlar sunmaktadır.

Kepirtepe Köy Enstitüsü'nün ilklerinden Yusuf Asıl, anılarıyla yine sizlerle...

Yrd. Doç. Dr. Ratip Kazancıgil ise Bostancıbaşı Aşık Ali ile Yöre'deki her zamanki saygı yüklü yerini aldı.

**YAYIN DANIřMA
KURULU ve
YAZARLARIMIZ**

Yard. Doç.Dr. Ratip Kazancıgil,

Öğretim Görevlisi Nilüfer Gökçe,

Sanat Tarihçi Neriman Köylüoğlu,

Sanat Tarihçi Nilüfer Köylüoğlu,

Prof. Dr. Murat Tuğrul,

Araştırmacı Yazar Nazif Karaçam,

Prof. Dr. Engin Beksac,

Yard. Doç. Dr. Mustafa Özer,

Arkeolog Şahin Yıldırım,

Yard. Doç. Dr. Güler Yarcı,

Em. Öğr. Sefer Hakkı Tunca

Prof. Dr. Mustafa H. Sayar

Prof. Dr. Hüseyin Salman

Doç. Dr. Hüseyin Mevsim

Yard. Doç. D.r. Zekai Mete

İÇİNDEKİLER

Edirneli Cem Sultan'ın Acıklı Öyküsü	3
Köy Entitüsü ve Öğretmenlik Anıları	27
Bostancıbaşı Aşık Ali Ağa'nın Edirne Sarayı Risalesi	31
Kartpostallardaki Edirne	36
Kuruluşunun 150. Yılı'nı Kutlarken Edirne Lisesi'nde Öğrendiklerim	38
1914-1918 Sarıkamış (Kafkas Cephesi) gidip dönmeyen Edirneliler	40
Söyleşi (Hüsamettin Konuksever)	41

EDİRNELİ CEM SULTAN'IN ACIKLI ÖYKÜSÜ

Ayhan Tunca (*)

“CEM SULTAN'IN İZLERİ KARMAŞIKTIR... DERİNDİR... VE İLGİNÇ BİR KÜLTÜR DAİRESİ”DİR

Prof. Dr. Cemal Kafadar şunları söyler:

“Osmanlı kültüründe Cem Sultan'ın izleri başlı başına bir çalışma konusu olacak kadar karmaşık ve derindir. Cem Sultan'ın kendi çevresinde bulunanların ilginç bir kültür dairesi oluşturduğu söylenebilir.

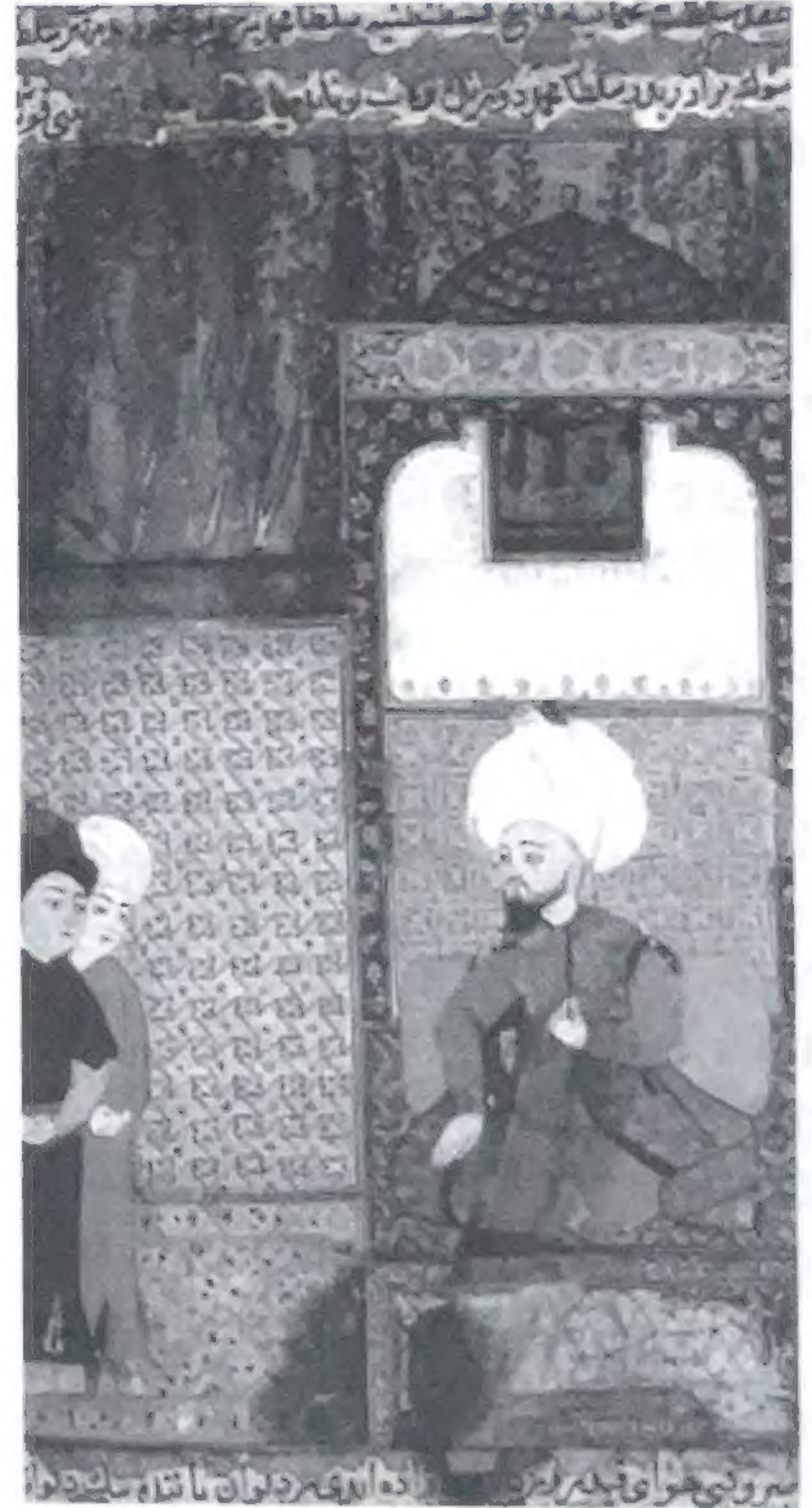
Kesin kimliği bilinmese de bu çevreden birinin kaleme aldığı Vâkıât-i Sultan Cem ve onunla ilintili, ama kısmen farklı bir metin olan Gurbetname, şehzadenin hayat hikayesi olmanın yanı sıra, Osmanlı dünyasında yazılan en eski Avrupa seyahatnamesi olarakta önemlidir.” (Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi)

Gurbetteki yaşamı ve ölümüyle (belki de gerçek-

ten zehirlenerek) kendi adı çevresinde; mazlum, hüznün yüklü, hak edilmeyenlerin temsilcisi gibi veya yaşadığı söylenen romantik bir aşkın kahramanı olarak görülmenin ötesinde beklenen bir padişah kimliğiyle de anılan Cem Sultan'ın, yeterince araştırılmamış bir potansiyel konu olduğu ortadadır.

Oysa onun acıklı ve maceralı hayat hikayesi Osmanlı Türk tarihi bilincinde yüzyıllar boyu ve neredeyse padişahlar kadar yer tutmuştur.

Bizim, Cem Sultan için derlediklerimiz ise; önce bu şehzadenin Edirneli olduğu gerçeğini tespit edip, duyurmak ve yaşamıyla ilgili genel bilgileri okuyucuya ulaştırmak amacıyla sınırlıdır.

Meşairü's-suara'nın minyatüründe Cem Sultan

Bu arada şunu bilmekteyiz: Edirne tarihini yazanların, örneğin Edirne Tarihi kitabında, bu eserin

(*) Araştırmacı Yazar

yazarı Osman Nuri Peremeci'nin bile Cem Sultan'dan hiç söz etmemiş olması bir talihsizlik sayılmalıdır.

Bırakalım Cem'in Edirne'de doğmuş olması ve 9-10 yaşına kadarki dönemde ilk eğitimini Edirne Saray'ında almış olmasını, babası tarafından Edirne'yi korumak amacıyla bu şehirde görevlendirilmiş olması bile Edirne tarihçi-

lerince gereken ilgiyi yaratamamıştır.

Dikkate değer bir durumdur bu...

Ya Saltukname'ye ne demeli?

Ebu'l-Hayr-i Rumi'nin, Sarı Saltuk menkıbelerini derleme görevini Cem Sultan'dan Edirne'de aldığını ve üç ciltlik bir eserin (Dr. Şükrü Akalın, *sal-tuk-name*

Ebu'l Hayr-i Rumi, Kültür bak. Yayınları:809) böylece ortaya çıktığını nasıl görmezden gelebiliriz?..

Bütün bunlar bir Edirne-Cem ilişkisinin önemli varlığını işaret eder ki; kuşkusuz derin ve yaygın araştırmalara da açıktır.

Kimbilir!..

Belki bu çalışmayla, böylesi bir açılıma vesile olmaktadır...

Dileriz...

AVRUPA KÜLTÜRÜNDE CEM

Diğer yandan belirtmeliyiz ki; Cem Sultan'ın Avrupa'daki varlığı Avrupa sanat ve kültüründe de ilginç izler bırakmıştır. Örneğin Rochechinard kasabasındaki şato harabelerinde her yıl düzenlenen festivalin ses ve ışık gösterilerinde, bir zamanlar o şatoda tutulan **"Prens Zizim"**e önemli bir yer ayrılmıştır. (Keşke, Edirne bu festivale uzanabilse ve orada Cem'in Edirneli olduğunu da ses ve ışık gösterilerine geçirtebilse.)

Ayrıca yine Savoie yöresindeyken yaşadığı rivayet edilen aşkın hikayesi 17.yy başında bir roman olarak basılmıştır.

Evliya Çelebi, bazı Fransızlar arasında, kendi hanedanlarının **"Cem Sultan soyundan"** olduğuna

4 YÖRE MAYIS 2008

Vatikan Saray'ında bulunan ressam Pinturicchi'nin yaptığı "Azize Caterina'nın Münakaşası" isimli tabloda Cem Sultan ayakta taht önünde. (Osmanlı Ansiklopedisi)

dair bir rivayet dolaştığını aktarır.

Roma'daki yıllarında Borgia ailesinin çeşitli fertlerinin Cem'le yakın arkadaşlık tesis ettiği ve davetlere **"alla turca"** giyinerek gittikleri bilinir.

Rönesans sarayları için en önemli adabı-muâşeret eserinin yazarı adedilen Casriglione'ye göre, Osmanlı Şehzadesi Frenk saraylarını laubali bulur...

Sonuçta, Şehzade Cem'in, Avrupa kültür alemindeki yeri oldukça ilginçtir, zengindir...

CEM SULTAN EDİRNE'DE SARAY-I CEDİDE-İ AMİRE'NİN (İKİNCİ VEYA YENİ SARAY'IN) KUM KASRINDA (KÖŞKÜNDE) DÜNYAYA GELDİ

Fatih'in oğlu Cem , 23 Aralık (bazı tarihlerde 24 Aralık) 1459 Pazar günü, sabaha karşı, II. Edirne Sarayı olarakta anılan Saray-ı Cedide-i Amire'deki Kum Kasrı'nda dünyaya geldi. Solakzade, bu doğumu, 24 Aralık 1459 tarihini vererek "**Cem Sultan'ın mübarek vücudu, bayram hilalı gibi aşikar oldu. Cihan halkı kudüm-i teşrifinden harem oldu**" sözleriyle anlatır.

Kum Kasrı ise, Dr. Rifat Osman'ın anlatımında şu cümlelerle verilir:

"Fatih Sultan Han asarından olup 'Hamamlı Köşk' diye maruf olan kasra son keşifname-lerde 'Kum Kasrı' denilmiştir. Sebeb-i tesmiye meçhulümüz olup mevkîinin sarı renkte kumlu

Cem Sultan'ın dünyaya geldiği Edirne II. Sarayı (saray-ı Cedide-i Amire) içindeki Kum Kasrı (Köşkü) Dr. Rifat Osman'ın kalem ve fırçasıyla yukarıdaki görüntüyle çizilip boyanmıştır

olması veya Kumlu Meydan denilen meydanda bulunmasından bu isim alem olmuştur. Kasrın civar ve ittisalinde üç kurnalı bir hamam vardır. Altıyüz metre terbiinde bir sahaya duvarları kargir ve aksam-ı sairesi

ahşap olarak bir katlı inşa edilmiş ve sakafı kurşun levhalar örtülerek balasına bir alem konulmuştur.

Kasrı Padişahinin 20 m. şarkındadır.

Kum meydanına yani kasrı Padişahi ve Arzodası cephelerine nazır kısmında iki ve hamam cihetindeki cephede bir kapısı olup, şimalinde bu kasra ait Dolmabahçe'ye de iki kapısı açılır."

Fatih Sultan Mehmet, Cem'in doğum haberini Yunanistan Seferi'ne giderken yolda öğrendi.

Cem Sultan, ilk terbiyesini Edirne Sarayı'nda lalalar ve dadılardan almıştır. Dört yaşını dört ay geçince muhtelif dersler almaya ve devrin kültür geleneğine uygun olarak ayrıca Arapça, Farsça öğrenimine başlatıldı.

Saray'daki bu düzenli

Dr. Rifat Osman, Edirne Sarayı adlı eserinde Kum Kasrı girişinde Cem Cumbasını bu resimde işaret eder.

eğitim, dokuz(bazı kaynaklara göre on) yaşına kadar devam etti.

Cem, gayet vakarlı, gururlu, parlak zekalı, cevval, mavi gözlü, gür kirpikli, kumral saçlı, sevimli bir çocuk olarak tarif edilir.

Mehmet Tevfik Paşa, onun, annesinden İtalyanca'yı, Rumca'yı okuyup yazacak kadar güzel öğrendiğini yazmaktadır.

Çocukluğunun bu devresi güzellikler, zenginliklerle dolu, şaşalı bir saray hayatı içinde lalalar, dadılar arasında mutlu geçti.

Babasından cesareti, şecaati, hassasiyeti, annesinden ihtirası, ısrarlılığı aldı ki; gururlu, vakur bir çocuk olarak anılmasından bu etkilerin payı yüksektir.

Başka deyişle; Cem'in

karakterinde oluşan derin çizgilerde babasını, annesini ve Edirne Saray'nda aldığı ilk eğitimini görebiliriz

Lalasının gözetiminde ilk devlet idaresi tecrübesini ise, on yaşına kadar eğitildiği Edirne Saray'ından sonra sancak verilerek gönderildiği Kastamonu'da almıştır. Bu sancak beyliğini iki lalası ile birlikte yürütmüştür.

TÜRK EDEBİYATINDAKİ CEM, ONU ÖĞRENMEDE İLGİNÇ BİLGİLER DE SUNAR...

Prof. Dr. Kazım yetiş; Fatih dönemine giden romanlar içinde en çok öne çıkan trajik olaylardan biri olarak niteler Cem'in yaşamını.

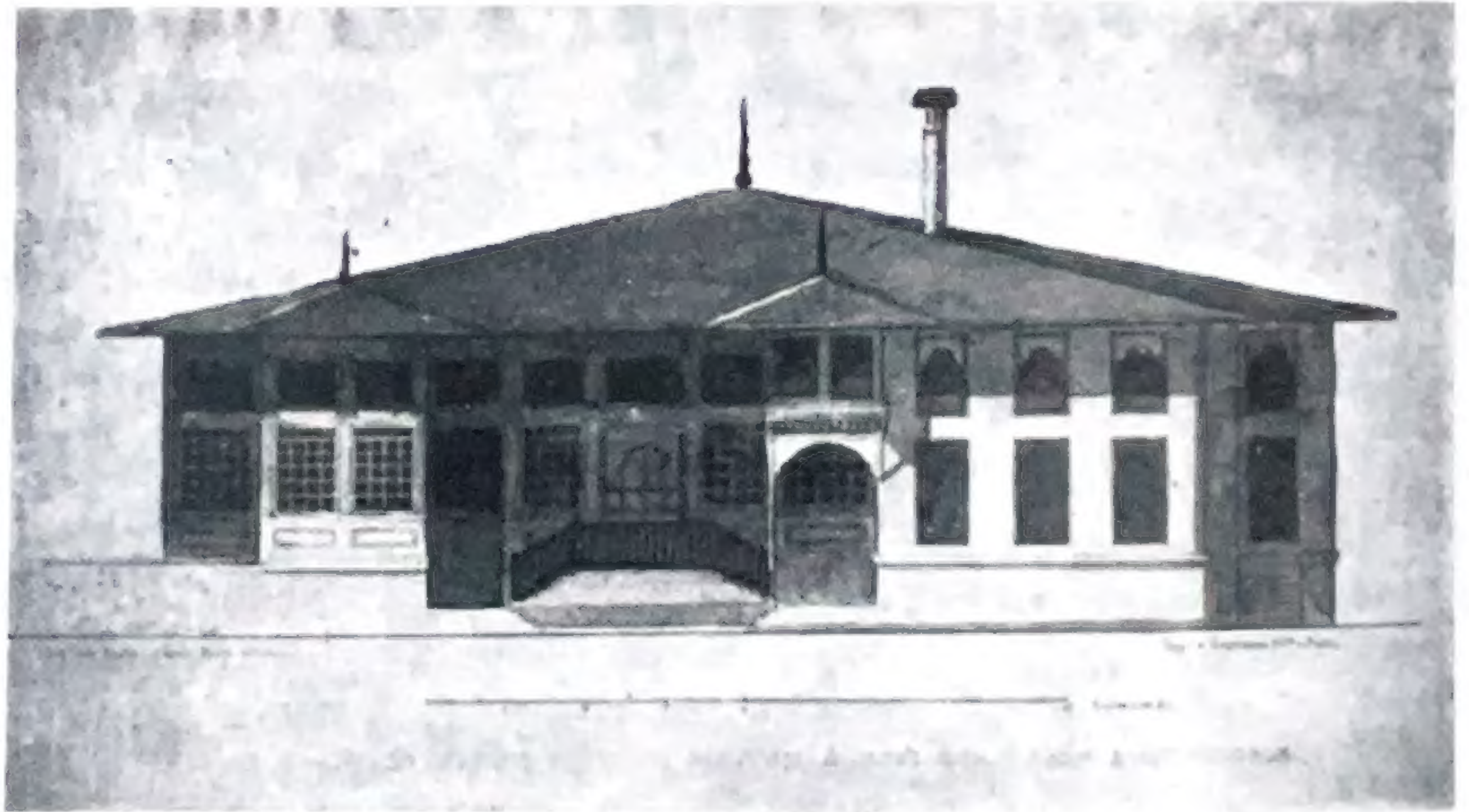
Yetiş'in tespitine göre Cem, ilk kez Turhan Tan'ın, Cem Sultan adlı kitabında romanlaşmıştır.

"Fatih İstanbul Kapılarında" adlı romanda Cem Sultan'a, annesi Çiçek hatun ile ilgili olarak değinilir.

Ferudun Fazıl Tülbenç; Cem Sultan adlı romanında, Cem'in 1459 yılı Aralık ayının 23. Pazar günü sabaha karşı Edirne Saray'ında doğduğundan bahsedilir.

Şehzade'nin Son Aşkı adlı kitapta ise Cem için düzenlenen sünnet şöleni görkemli bir havayla anlatılır ve Kastamonu'daki gönül ilişkilerinden söz edilir.

Saray'ın Göz Yaşları'nda; Cem, 21 yaşlarında Karaman valisi olarak kar-

Nikola Albümünde yer alan bir resimde Kum Kasrı'nın Kum meydanına bakan yüzü bu şekilde gösterilir.

şımıza çıkar ama o burada söz sahibi bir devlet adamıdır da...

Annesinin Sırp oluşu nedeniyle kendisinin de yarı yarıya Sırp olduğu aynı romanda dile gelir.

Romanlardaki Cem, farklı özellikleriyle de öne çıkar ve kendisiyle ilgili ilginç tariflerle karşılaşırız.

Bazı kitaplarda, yaşa-

dığı talihsizliklerin veya kaynağında, değişik etmenlerden söz edilir.

Örneğin; Cem, yazıldığı gibi şaşımıydı?

Sünnet düğününün (bazılarının iddia ettiği gibi) sönük geçmiş olması onu babasına veya kardeşine karşı kindar ve kıskanç mı yapmıştı?

Yine, bazı kitaplarda dendiği gibi, Fatih, Cem'i baştan beri sevmemiş

Kum kasrından meydana nazır cephenin içden görünüşü (h. 1290 tamiri esnasında açık kapıda nöbet bekleyen bir asker görülmektedir)

midir gerçektir.

Benzer sorular çoğaltılabilir ve bilinir ki Cem, bu yanıyla da edebiyatımızda en çok işlenen tarihi isimlerden biri durumundadır.

Diğer yanda Cem, edebiyatımızın şiir dünyasında önemli bir şair olarak görülür. Şiire ve güzel yazı yazmaya kabiliyetli, gazelleri mecaz ve hayallerle dolu, emsalsiz bir şairdir Cem.

Beyitleri ekseriyetle tesirli, yürek yakıcı ve hüznüldür.

Cem için yapılmış araştırmaların çoğunda, onun için:

“Cem nazireci bir şairdir” değerlendirmesi yapılır. Ancak buradaki nazireciliğin pek çok kişinin sandığı gibi, taklitçilikle ilgisi yoktur.

Cem, bir Divan şairidir...

Fakat Cem’in, babası Fatih tarafından, Uzun Ha-

san’a karşı savaşmaya giderken, Edirne’de, bu şehrin korunması göreviyle bırakıldığı dönemde, vesile olduğu bir çalışma vardır ki; Halk Edebiyatımızda (veya Sözlü Halk Edebiyatımızda) kattığı zenginlik açısından, arz ettiği önem mutlaka anılmalıdır:

Sarı Saltuk menkıbe-

lerinden söz ediyoruz!

Anımsayalım!

Şehzade Cem, Edirne’deki görevi sırasında Baba Dağı’na geçer. Orada halk arasında dolaşan sarı Saltuk’un menkıbelerini dinler. Çok beğenir. Maiyeti arasında bulunan Ebü’l-Hayr-ı Rumi’den bu menkıbelerin toplanmasını

Kum kasrının XVI. asır çinileriyle çevrili ve harice açılan iki penceresi

ister. Bu emri verdiğinde ise henüz 14 yaşındadır.

Ebü'l-Hayr-ı Rumi, Cem Sultan'dan aldığı bu emirle Anadolu ve Rume-
li'yi adım adım dolaşarak Sarı Saltuk'un menkıbe-
lerini toplar.

Sultan Cem'in Türkçe Divan'ı vardır. Onbir nüshası bilinmektedir. Farsça Divanı da vardır...

Mesnevileri vardır...

Cemşid ü Hurşidf adlı mesnevisi, Edirneli Şahidi tarafından belgelenmiş bu nüsha Münevver Okur tarafından 1958 yılında bir tanıtım yazısına konu edilmiştir.

İkinci nüsha, Ankara Nüshası olarak adlandırılmıştır.

Cem'in, Fal-ı Reyhan-ı Sultan adlı bir başka mesnevisi de vardır.

Annesine, II. Bayezit'e yazdığı ve aynı kişilerce kendisine yazılmış mektupları önemlidir.

Başlığımıza dönersek; edebiyatımızda farklı alanlarda ele alınan Cem, çoğu kez kendisiyle ilgili yanlış ve haksız bilgileri içerse de, şiir çalışmalarında ve diğer edebi noktalarda, onu doğru olarak öğrenmemiz için çok önemli bilgiler sunar.

CEM SULTAN ŞAŞIMIYDI?

"Şaşıydı" diyor Kemalpaşade Ahmet Şemsettin Efendi, Tarih-i Ali Osmani adlı eserinde.

"Fatih, Cem'in dünyaya geldiğini öğrendiğinde gülüp gönlü handan olmadı, belki yüzünü astı...Derler ki hareme girdiğinde gazabı şiddetli olup şehzadenin beşiğine bir tekme vurdu ve:

'Saltanata ziynet vermeye iki şehzadem yeterdi...

Memlekette baş çok olunca il gün harap olur, kılıç ayakta kalır!' dedi.

İşte o zaman Cem çok korktu, sara illetine tu-tuldu...Sonra saradan kur-tuldu; ama gözünde şaşılık kaldı..."

Reşad Ekrem Koçu'ya soralım mı bu konuyu?

Bakın o ne diyor?

"Şehzade Cem'in, Sultan II. Bayezit'le cenkeleştiği sıralarda kaleme alınan bu eserde, talihsiz prensin daha beşiğinden baba gazabına

Kum kâstında muhteşem ve yaldızlı müzeyyen tavan,
XVII. asır ve duvarlarında XVI. asır çinileri

uğradığını yazmak, tamamen siyasi maksatlar güdülerek yapılmış bir iftiradır. Halk nazarında Cem'in itibarı baltalanırken, Fatih Sultan Mehmet küçültülmüştür."

(Reşat Ekrem Koçu, *Fatih Sultan Mehmet, Doğan Kitap*)

Benzer yaklaşım, Ferudun Fazıl Tülbentçi'nin

Cem Sultan adlı romanında da öne çıkmaktadır ki, burada ortanca oğlu Mustafa'ya duyduğu sonsuz sevgiye Bayezit'i olduğu gibi, Cem'i de ortak etmek istemez Fatih...

DÜĞÜN ÖFKESİ Mİ?

Kum Kasrı'da yan odanın çinili ocağının arkasında bulunduğu odayı ısıtan tertibat

Yine Ferudun Fazıl Tülbentçi'de, Cem; ağabeyleri Bayezit ve Mustafa'ya yapılan çok görkemli sünnet düğününün kendisine yapılmadığı için onlara sonsuz bir kıskançlık içindeymiş gibi gösterilir ki; bazı araştırmacılar bu değerlendirmeyi kaynak olarak kullanmışlardır.

Adeta şu düşünceye gider bu tür kullanışlar:

"Cem, zaten o düğün sonrasında kendisine

yapılan gösterişsiz düğün nedeniyle iflah etmez bir kin dünyasına girmiştir ve muhalif tutumunun kaynağında bu vardır."

Söz konusu o muhteşem düğün için Edirne tarihçisi Ahmet Baş Efendi'nin anlattıklarına bakmak gerekir:

"1455 senesi ilk baharında, Fatih, Amasya yönetici Şehzade Bayezit ile Manisa Yöneticisi Mustafa'yı sünnet törenleri için başkent Edir-

ne'ye çağırdı.

Bu tören için şehir yakınındaki Ada adıyla ünlü gönüller açıcı yer, çadırlar ve gölgelikler kurularak adeta bir şehir haline getirilmişti.

Komşu memleketlerden gelen düğüncüler o kadar kalabalık idi ki, binlerce dönüm yeri kaplayan düğün alanında iğne atsan yere düşmez bir topluluk oluşmuştu..."

Adı geçen düğüne Fahrettin Acemi, Mevlana

Kum kasrında iki kapalı pencere arasında çinili sathda (11) süslenmiş bir duvar

Tusi, Hızır Bey, Şükrullah gibi ünlü bilginlerde davet edilmişti ki bunlar bazı bilimsel konuşmalar yapmıştı.

Düğün bir ay kadar sürdü...(Riyaz-ı Belde i Edirne; Yrd. Doç. Dr. Ratip Kazancıgil)

Peki Cem'in sünnet düğünü?

Fatih'in; Otlukbeli savaşı öncesinde İstanbul'da Cem için yaptığı düğün, ağabeylerine yapılanlardan 16 yıl sonra ve Bayezit'in şehzadelerinden Şahinşah ile Abdullah ile birlikte yapılmıştır.

Dolayısıyla, Cem'in

kinlenmesini gerektiren bir art niyetli düğün biçiminden söz edilemeyeceği gibi, ikram boyutlarıyla da zengin bir düğünden bahsedebiliriz.

Şehzadenin Son Aşkı adlı romanda ise, Cem için düzenlenen sünnet şöleninden oldukça görkemli bir havayla söz edilir.

FATİH CEM'İ EDİRNE MUHAFAZASINA TAYİN ETTİ... MUSTAFA ÖLDÜ VE CEM KASTAMONU'DA VALİ OLDU...

Tursun Bey tarihinde şu cümleleri okuruz: "**Bin-dört yüz yetmiş üç yılında bahar bütün güzelliklerini İstanbul üzerinde teşhir ettiğinde, Sultan Rumeli muhafazası için küçük oğlu Sultan Cem'i Edirne'de koyup kendisi vezirleri, beyleri ve askeri ile İstanbul'dan Anadolu tarafına yöneldi.**" (Fatih'in Tarihi, Tarih-i Ebul Feth 1001 Temel Eser)

Aslında; Cem Sultan, bu görevi üstlendiği yıllarda Kastamonu valisiydi. Babası, kendisine bu görevi vererek onun gururunu okşamıştı.

Fatih kendisine görev verirken, güvendiği iki adamını; Kara Süleyman ve Nasuh Beyleri de Edirne Rumeli muhafızlığı ile görevlendirmişti.

Bu arada Fatih'in Otlukbeli Savaşı'nı kaybettiği söylentilerine aldanan Cem'in, lalaların da katkı-

10 YÖRE MAYIS 2008

Cem Sultan'ın Kastamonu'da yaptırdığı Karanlık Bedesten veya Sultan Cem Bedesteni

sıyla kendini saltanata hazırlamaya yöneldiği bilinir.

Fatih döndüğünde hidetlenmiştir; ama Cem'e kıyamaz; Kara Süleyman ile Nasuh'u sorumlu tutar ve onları idam ettirir. (İ. Hakkı Uzunçarşılı, Büyük Osmanlı tarihi)

Cem, daha sonra Şehzade Mustafa'nın vefatıyla boşalan Karaman Valiliği'ne gönderilir ki; 15 yaşı-

nı henüz bitirmiştir.

Mustafa, Otlukbeli Savaşı galibiyetinin sevinci yaşanmaktayken ölmüştür.

Fatih, üzüntülere gark olur...

Cem'in Kastamonu yıllarında bu şehre yaptırdığı Cem Sultan Bedesteni veya Karanlık Bedesten bazılarınca Tellal Pazarı olarak anılmakta olup, Terziler Çarşısı'nda yer almaktadır.

KARAMAN'DAN SONRA RODOS GÖREVİ VE OĞUZ

Şehzade Cem, Aralık 1474'te Karaman Sancağı'nın o yıllarda merkezi durumundaki Karaman'a görevlendirildi.

Kastamonu'ya giderkenki gibi yanında yine annesi vardı.

Karaman'da değil, bir

ilim ve sanat merkezi niteliği sunan Konya'da oturdu.

Çünkü o bir şairdi de...

Dönemin ünlü şairleri onu hep övmüşlerdir.

Cem Karaman'ı ve Konya'yı imar etti. Hanlar, bedestenler yaptırdı.

Halk onu çok sevmişti.

Konya yıllarında bir oğlu dünyaya geldi: Oğuz...

Oğuz, iki yaşındayken amcası II. Bayezit tarafından boğdurulacaktır.

Oğuz'u korumayı üstlenen Gedik Ahmet Paşa'nın ortadan kaldırılmasından hemen sonra gerçekleşmişti bu olay.

"OĞUZ'U BOĞ" EMRİ EDİRNE'DEN VERİLDİ

II. Bayezit, İskender Paşa'nın koruması altındaki Oğuz'un idamı emrini

İngiliz sanat tarihçisi F.R. Martin'in, Gentile Belli'niye ait olduğunda ısrar ettiği yukarıdaki Cem Sultan resmi konusunda Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver de aynı kanıdadır.

verdiği mektubunu Edirne'de 1482'nin Aralık ayında yazdırmıştı.

O mektupta **"Gediği tepeledim...Gerekdir ki senun de Cem'ün oğluna mecal vermeyüp boğdurasin ki gayet mühimdir ama kimse bilme-ye...tuğramı görünce bana güven ve bu işi bitir"** sözleri de yer almaktadır. (Münevver Okur Meriç, Sultan Cem)

Şehzade Cem'in, diğer oğlu Murat, Rodos'ta kalmış Hristiyan olmuş, adanın 1522' de Kanuni tarafından fethinden sonra, kendi oğlu ile birlikte öldürülmüştü. Kızı Gevher Sultan ise Mısır Sultanı Kayıt-

bay'ın oğluyla; bu eşinin ölümü üzerine İstanbul'a getirilerek, Kapıcıbaşı Süleyman'ın oğluyla evlendirilmiştir.

Fatih, Rodos'u kuşatmaya çoktan karar vermişti. Ancak harekat için zamana ihtiyacı vardı ve bunu sağlamak amacıyla bir sulh önerdi.

Sulh müzakereleri için Cem'i görevlendirdi ancak bu görev başlamadan bitti.

Rodos şövalyeleri anlaşmaya yanaşmamıştı...

Bu nokta yapılan bazı yorumlar; Fatih'in, kendisinden sonra Cem'i düşündüğü ve Rodos örneğinde olduğu gibi onu her fırsatta, bu tür görevler; vermek suretiyle alıştırmaya çalıştığı biçimindedir.

ANNESİ ÇİÇEK HATUN

Yavuz Bahadıroğlu'nun kaleme aldığı Cem Sultan adlı romanında, Cem'deki taht tutkusunun annesi Çiçek Hatun tarafından ateşlendiği işlenir.

Annesi; Cem, henüz sekiz yaşlarındayken, sürekli onun bu yönünü tahrik etmeyle uğraşır. Hırslıdır...

Turhan Tan'ın, Cem Sultan romanında da oldukça güzel bir Sırp kızı olarak anlatılır Çiçek Hatun ve Fatih öldüğünde o otuzsekiz yaşındadır.

Cem, nereye gönderilirse oda oraya onunla gider.

Fatih, Çiçek Hatun'la, Manisa valisiyken evlenmişti.

Kendisiyle ilgili kitaplarda bir Sırp kızı hatta bazen çeşitli milliyetlere ait biri olarak verilmesine karşılık,

oğluna yazdığı mektuplarda kullandığı sözcükleri dikkate alan Münevver Okur Meriç, onun bir Türkmen kızı olabileceği inancı taşımaktadır.

Hatta ona göre bu tespiti; "Hristiyan Avrupa'nın tarih boyunca her konuda Müslüman Türklerin yüksek değerlerini gözden düşürücü yanlış beyanlardan sadece biridir."

"Cem Sultan, anasını çok severdi. Ona yazdığı şiirler gerçekten pek samimi ve pek acıklıdır. İnsan onları okurken gözleri doluyor.

Cem Sultan, saltanat mücadelesini kaybedince, 28 Haziran 1481'de Konya'dan kaçarak annesiyle birlikte Mısır'a gittiler.

Cem Sultan, saltanat

uğrunda yeni bir maceraya atılırken bu zavallı kadının gelin ve torunlarıyla beraber Kahire'de kaldı ve orada öldü.

Gülçiçek Hatun Kahire'nin hangi mezarlığında gömülüdür? Mezarı duruyor mu? Yoksa kemikleri Bursa ve İstanbul'a mı nakledilmiştir?

Bu noktaları henüz kesin olarak bilmiyoruz" (İhsan Boran, *Yelpaze*, 22.8.1956)

Nicolas Vatin, Sultan Djam adlı kitabında Çiçek Hatun'un, Sırp olabileceğini söyler ve bunu kanıtlamaya çalışırken Babin-ger, bunun kanıtlanamayacağını açıklamıştır.

Ayrıca, mesela Prof. Cemal Kafadar, bize, Rodos'ta Cem'in yanında bulunanlardan Ali Bey'in, şehzadenin dayısı olduğu iddialarını anımsatır.

FATİH'İN ADAYI CEM'MİYDİ?

Şöyle deniliyor:

"Mustafa'nın ölümünden sonra, saltanatına olduğu kadar sistem ve metotlarına da sahip olabilecek kabiliyetle gördüğü küçük şehzadesi Cem'i velihat kabul eder yollu, hazırlanması buna kuvvetli bir delildir."

Veya şunlar söyleniyor:

"Mustafa öldükten sonra, Cem Sultan'ın

parlak zekası, hassas mizacı ve cesur tabii üzerinde dikkatle durmuş, yetiştirilmesi hususunda büyük alaka ve himmet göstermiştir."

Yine bir başka yaklaşıma göre;

Fatih, hazırlamış olduğu Kanunname'de, Beyazıt'tan değil, sadece Sultan Cem'den bahsetmiştir:

"Oğlum Şehzadem edam-Allahu ömrü Hü-

küm yazılmak lazım geldikte böyle yazıla: Ferzend-i ercümend-i es'ad ü emced varisi mülk-i Süleymani nur-ı hadaka-i Sultani rüüsü-selatin sahibül-zz ü vettemkin mahz-ı lütfullahi'l-kiram oğlum Sultan Cem Allahü bekah yazıla."

İşte bu cümle içinde kullanılmış olan "Varis-i mülk-i Süleymani" kaydı Fatih'in veraseti Sultan

Cem'e tahsis etmiş olduğuna delaket eden bir kayıt gibi görülmekte, adeta bir vasiyet mahiyeti taşıdığına hükmedilmek istenmekte idi.

"Bayezit, değil babasının kurduğu çarhı ileri götürecektir, devam ve tekrarını dahi sağlayacak iktidarda değildi. Bir yan-

dan zayıf mizacı, bir yandan da Sultan Cem'le olan saltanat kavgaları yüzünden fikir ve sanat hamisi büyük Cihangirin büyük eseri, özüne ve yüzüne bir hüznün peçesi çekerek beklemeye başladı.(...)Osmanlı Devleti, cesur ve yiğit olduğu kadar şair ve zarif bir insan

olan Cem'den mahrum oldu." (Samiha Ayverdi, *Edebi ve Manevi Dünyası İçinde Fatih, Kubbealtı Neşriyatı*)

Kısacası; Fatih'in kendisinden sonra tahta geçmesi gereken kişi olarak oğlu Cem'i uygun gördüğü inancı, oldukça yaygındır.

FATİH ÖLÜNCE...

Fatih'in özgün yanlarından biri de, yapacağı seferle ilgili asla bir açıklama yapmıyor oluşudur.

300 bin kişilik bir orduyla Gebze ovasındaydılar ve nereye gidildiğini yine bilen yoktu.

Dendiğine göre İstanbul'dan çıkışta rahatsızlıkları vardı.

3 Mayıs 1481 günü Gebze ovasında aniden öldü. Ölümüne ilişkin pek çok değerlendirme vardır. Örneğin Yalçın Küçük, Fatih'in oğlu II. Beyazıt tarafından zehirlenerek öldürüldüğünü ısrarla iddia edenlerden sadece biridir.

Sadrazam Karamani Mehmet Paşa'nın Fatih'in yerine geçecek kişi konusundaki tercihi, o günlerde Konya'da vali olan Cem'den yanaydı; ama ikisine de babalarının ölüm haberini

ilettiler.

Ne var ki; bir kargaşanın çıkmasını önleyemedi ve yeniçeriler öteden beri hoşlanmadıkları Karamani Mehmet Paşa'nın başını keserek onu öldürdüler.

Parçaladılar...

İstanbul'u yağmaladılar...

Arkalarında İshak Paşa'nın bulunduğu bilindir.

II. Bayezit'in İstanbul'a ulaşmasına kadar, onun oğlu Korkut'u tahta geçirdiler.

Halk kendi içinde de adeta bölündü ve bir kısmı Cem'i isterken diğer kısmı Bayezit'i ister durumuna geldi.

Madem ki Cem babasının imparatorluğu döneminde dünyaya gelmişti; öyleyse varis odur deyenler vardı.

Bayezit, dünyaya geldiğinde babası henüz şehzade konumundaydı çünkü...

Nihayet Bayezit, İstanbul'a ulaştı...

II. Bayezit, oğlu Korkut'tan saltanatı aldı.

Görkemli bir cülus töreninden sonra saltanat tahtına oturdu.

Ertesi gün Fatih'e Türk usulü bir cenaze merasimi düzenlendi: Padişahın sarığı ve kırılmış yayları tabutunun üstüne konulmuş, atların kuyrukları kesilmiş, eğerler tersine çevrilmiş olarak cenazenin önünde yürütülmüştü...

Bu ölüm; Sultan Cem'in, hayatının sonuna kadar devam edecek ve imparatorluğu sarsacak olan macera dolu yaşamının başlangıcı demektir.

14 YÖRE MAYIS 2008

sürecekti...

Gerçekten de dört aşamalı yeni bir muharebe yaşandı: Yenişehir muharebesi...

Bir ara Cem'in ordusu zafer kazanır gibi oldu.

Beyazıt'ın ordusu çok kuvvetliydi.

Araya Asitoğlu'nun ihaneti girdi... Yetmedi, bir başka ihanet Gedik Ahmet Pa-

şa'dan geldi Cem'e... Karamanoğlu Kasım Bey bu ihanet zincirine muharebe meydanından kaçarak katıldı.

Hile, tuzak, ihanet derken; zorlu ve eşkıya soygunlarından geçen bir yolculukla Konya'ya geri çekildi Cem Sultan.

Konya'da fazla tutunamadı, üçgün içinde yanına anasını, ailesini, Mumet

adlı oğlunu alarak Kahire'ye doğru yola çıktı...

Konyalılar üzgündü...

Kahire onu bağrına bastı...

II. Bayezit ise yalnızca sonuca değil, Cem'in arkasından gönderdiği Gedik Ahmet Paşa'ya da çok öfkelenmişti...

Paşa'nın sonunu getiren bir sürecin böyle başladığına inanılır.

OSMANLI HANEDANINDAN HACCA GİDEN TEK ŞEHZADE CEM'DİR

Genç Şehzade, Mısır Sultanı'ndan izin aldı ve hacılarla tacirlerden oluşan bir kabile ile Hicaza ulaştı.

Mısır Sultanı, kendisine en özel koşulları hazırlamıştı ve aslında bu hac kafilesi yüksek memurlar ve önemli şahısların katıldığı, dikkatle hazırlanmış

bir kafileydi.

Kafilenin başı Kahire Valisi Yaşbak idi.

Kurban bayramını geçirdikten sonra Mekke'den Medine'ye ulaştığında tarih 21 Ocak 1482'yi göstermekteydi.

Cem Sultan; Hacca giden ilk hanedan şehzadesi

olarak bilinir...

Hac sonrasında tekrar Kahire'ye döndü...

Cem Sultan hakkında bilgi toplamak üzere Avrupa'ya II. Bayezit tarafından gönderilenlerin, ondan Hacı diyerek bahsettikleri çok konuşulur.

KONYA'YA DÖNÜŞ KUŞATMA VE ÜLÜŞ

Anadolu onu bekliyordu...

Çağrılar vardı Anadolu'dan...

Oysa çoğu aldatmıyordu, sahteydi.

Cem, Anadolu'ya geldi ve 27 Mayıs 1482'de Konya'yı kuşattı. Kuşatma bir gün sürdü. Konya, II. Bayezit'e sadıktı ve Hadım Ali

Sultan Cem, Bursa'yı ele geçirdikten sonra burada ilan ettiği ve 20 gün süren padişahlığı sırasında üzerinde "Cem Sultan Muhammet Han" yazılı para bastırmıştı. (Sultan Cem, M.O Meriç)

Ön Yüz

Arka Yüz

Paşa şehri Cem'e teslim etmedi.

Bu arada Gedik Ahmet Paşa, Cem'den gelen anlaşma teklifini kabul etmemiş ve II. Bayezit'in ordu- suyla birleşerek ikiyüzbin kişilik bir ordu oluşmuştu...

Konya'ya yöneldiler...

Bunu duyan Cem, Konya kuşatmasını bıraktı, Ankara'ya yürüdü ve Ankara'yı aldı; fakat Bayezit'in yaklaştığını duyunca Akşehir'e çekildi.

Bayezit, iki taraf ara-

sında görüşmeler olması teklifi gönderdi.

Sonuç alınamayan bir dizi görüşme yapıldı.

Cem, memlekette oturabileceği bir miktar toprak istiyordu ki; bu talep Ülüş adı verilen bir çeşit Türk devlet geleneği demektir.

Devletin bölünmesini getiren bu sisteme karşı II. Bayezit, Mehmet Tevfik Paşa'nın, Şehzade Cem adlı kitabında belirttiği gibi;

"Taht-ı saltanat bir gelinlik kıza benzer; iki

erkeklerle birlikte evlenmesine müsaade edilmez" düşüncesinde ısrarlıydı.

Ve Cem'e bol para ile Kudüs'te rahat bir yaşam teklif ediyordu.

Münevver Okur Meriç, Sultan Cem adlı kapsamlı kitabında bu konuyu işlerken, Cem'in Ülüş'teki ısrarını bir Türk devlet geleneğine dayandırdığı için bir asi gibi görülemeyeceğini belirtir.

CEM'DEN II.BAYEZİT'E MEKKE VE MEDİNELİ BİR ŞİİR

Sultan Cem Mekke ve Medine günlerinde II. Bayezit'e şu dizelerle seslenmiştir.

*Sen, bister-i gülde yata-
tasın, şevk ile handan.*

*Ben taş gibi toprak dö-
şenem, bari sebep ne?*

*Bu meşgale-i din ola-
mı, adle mukarin?*

*Haccülharemeyn, anı
talep kılrsa sebep ne?*

Rüştü Şardağ Haccülharemeyn sözcüğünü **"Mekke ve Medine'yi, ikisini birden ziyaret edenlere verilen bir niteleme"** olarak tanımladıktan sonra yukarıdaki seslenişi şöyle

Türkçeleştirir:

*Sen gül yatağında ya-
tasın, arzulu, mutlu.*

*Ben taş gibi toprak dö-
şenem buna sebep ne?*

*Senin bu dinsel dav-
ranışın adalete uygun olur
mu?*

*Haccülhanemeyn, hü-
kümdarlığı istese, engel-
lemeye sebep ne?*

İkinci Bayezit ise şöyle seslenecektir kardeşine:

*Çün ruz-i ezel, kısmet
olunmuş bize devlet.*

*Takdire rıza vermeye-
sin, buna sebep ne?*

*"haccülharemeyn" im
deyüben, da'vi kılursun.*

*Bu meşgale-i dünyeye
pes bunca talep ne?*

Şardağın Türkçesiyle vermek gerekirse:

*Madem ki ezel günün-
den kısmet olunmuş bize
devlet.*

*Takdire razı olmaya-
sın, buna sebep ne?*

*Haccülharemeyn'im
diye iddia ediyorsun.*

*Öyleyse bu dünya ar-
zuları, çıkarları için bunca
istek ne?*

GURBET YILLARI VE ÖLÜMCÜL TAKİP BAŞLIYOR VE ÖNCE RODOS

II.Bayezit , kardeşiyle anlaşamayacağını görünce kesin kararını verdi ve duyurdu: **"Onu canlı veya ölü olarak getirene yüzbin düka ile dilediği eyaletin valiliği verilecek-**

tir!.."

Bu arada Cem, Karmanoğlu Kasım Bey'in tahrik ve teşvikleri altında yönünü Batı'ya çevirdi.

Rumeli'ye geçecek, orada taraftar top-

layacaktı...

Rodos, Kasım Bey'in planları çerçevesinde bir geçiş yolu ve izin biçiminde gündeme geldi. Rodos'tan izin istediler.

Rodos şövalyeleri bir

Sultan Cem'i Rodos'a götüren gemi Anamur'dan ayrılırken gemide toplanıyor, trampetler çalınıyor, bir padişah gibi uğurlanması için zabitan adeta yarıştıyordu. Vakit akşamdı ve vatan toprağından bir daha geri dönmek üzere ayrılmaktaydı Cem... Yukarıdaki minyatür bu gemide Cem'e verilen ilk yemeğı anlatıyor.

Sultan Cem Rodos'tadır artık... Karamanoğlu Kasım Bey'in tezgahıyla Rodos'a gelen Cem, bir taraftan takip ve ölüm korkuları yaşarken, diğer yandan II. Bayezit'i yenip tahta geçmek hayalleriyle içinden çıkamıyacağı bir maceraya da adım atmış oldu.

değerlendirme sonrasında, kendilerinden bir elçi vasıtasıyla istenen izini verdi.

Bu özel görev için hazırlanan bir donanma görevlendirildi.

Şehzadeyi Anamur'dan alan gemi, ak-şamüzeri, büyük bir uğurlama töreniyle limandan ayrıldı.

Cem gidiyordu...

Bir daha asla dönmek üzere...

Cem'in gönlüne bir hüznün ve pişmanlık çöküverdi...

On gün süren bir deniz yolculuğı sonrasında gemi, 30 Temmuz 1482

günü, Rodosta'ydı ve iskeleye yanaştı.

Rodos'ta bir bayram yaşanmaktaydı sanki...Büyük devlet adamları karşılama noktasındaki yerlerini almışlardı ve memurlar Cem'in ayaklarına kapandılar...

Kalelerden toplan atıldı...

Yollar çiçeklerle donatılmıştı...

Halk, sokaklara taşmış, balkon ve pencereler meraklı güzel kadınlarla dolmuştu.

Cem; özenle seçilmiş ve süslenmiş bir ata bin-

dirilmişti ve mızıka, alkışlar, yaşa sesleri göklere yükselirken, vakur bir tavırla halkın arasından onları selamlayarak geçti.

Rodos'un büyük Tarikat Reisi Pierre d'Aubusson, sarayında onu beklemekteydi.

Cem'i sarayında ağır-ladı.

Büyük hesapları vardı Tarikat Reisi'nin...

Aslında hiç değişmeyen bir hesaptı bu ve şimdi Cem Sultan kullanılarak Türklerin Avrupa'dan çıkarılması sağlanacaktı...

Cem, bu hesapları he-

men görmüştü; ama iş iş-
ten geçmişti...Yine de Pi-
erre d'Aubusson'nun hi-
lesini sezemedi ve hazır-
lanan bir anlaşmayı imza-
ladı.

Diğer taraftan II. Ba-
yezit ise Cem'in Rodos'ta
bulunmasından tedirgindi.
Rodosla anlaşma yol-
larını denemeye koyuldu.
Ancak şunu söyleme-

liyiz ki; tüm kirli pazarlıklar
ve hesaplara rağmen, dö-
nemin Avrupa ülkeleri,
Cem'i, Osmanlı devleti
aleyhine kullanamamışl-
ardır.

CEM RODOS'TAN FRANSA'YA GİDİYOR, ELÇİLER EDİRNE SARAYI'NA GELİYOR...

Pierre d'Aubusson,
Cem ile kendi çıkarlarını
öne alan bir antlaşmayı
imzaladıktan sonra, II. Ba-
yezit'in beklentisi yönünde
ona da elçiler gönderdi...

Elçiler Edirne Sa-
ray'ında Bayezit'in huzuru-
na çıktılar.

Bir anlaşma da onunla
yapıldı...

Tarikat Reisi, Cem'le
de anlaşıyordu II. Baye-
zit'le de...

Cem'in Rodostaki mi-
safirliği 33 gün sürdü.

Rodos'a 30 adamıyla
gelmişti.

Fransa'ya gidiyor ol-
maktan mutluydu.

Çok kötü hava koşulla-
rında geçen dokuz günlük
yolculuk sonrasında İstan-
köy'de karaya çıkıldı.

Sonra; Sicilya, Sara-
kuza ve Mesina...

Napoli donanmasını
"**Cem bizde değil**" diye-
rek atlattılar.

Tam 46 gün sonra, 16
Ekim 1482'de, Willeferanc-
he Limanı'ndan Nis'e ge-
lindi.

Cem ve beraberindeki-
ler; bir Avrupa şehrini ilk

*Pierre d'Aubusson ve erkanı Sultan Cem'i Saint Sabastian
Kilisesinin önündeki şehir meydanında karşılarken*

kez görmekteydiler.

Şehzade gördüklerinden şaşkındı...

Ve ilk kez bir Türk şairi

(Cem) tarafından bir Avrupa şehri şu nefis beyitle dile geldi:

Acayib şehir imiş bu

şeh-i Nitse

Ki kalur yanına her kişi n'itse

YOLCULUK DEVAM EDİYOR

Yolculuk Cem ve beraberindeki kabile Aiguebelle yoluyla Savoie Dükaliği'nin başşehri olan Chambery'e geldi.

Orda bir iki gün kaldıktan sonra Şehzadeyi Rumilly adlı hisara getirdiler.

Dük Savoi, şehzadeyi bu hisarda gördü.

Şehzade'ye moral veren, onun kırık gönlünü sevindiren bir görüşmeydi bu...

Şehzadeyi umutlandırdı.

Dost oldular.

Dük, onu, şövalyelerin elinden kurtarmaya çalıştı...

Samimiydi...

Bu ilişki şövalyeleri ürüttü ve onu Rumilly'den alıp Saint Quentin'e, Pauet Şatosu'na hapsettiler.

O arada Fransa Kralı XI Louis öldü. Şövalyeler ülkede bir kargaşa varsayımından hareketle Cem'i adamlarından ayırmak gibi bir tedbire yöneldiler.

Cem sonsuz üzüntülere gark oldu.

Pauet Şatosu'nda iki ay daha kaldıktan sonra onu Rochechinard Şatosu'na hapsettiler.

Şövalyeler güvenlik kaygıları içindeydiler ve sonunda Şehzadeyi Bourga-neuf Şatosu'nun en yüksek kulesi olan ve bir şövalyenin adıyla anılan Lastica Kulesi'ne hapsettiler.

Fakat kaygıları bitmek bilmiyordu...

Bu arada, bu çok yorucu hayattan, uzun yolculuk-

Rodos'un Büyük Tarikat Reisi olarak anılan Pierre d'AUBUSSON, Cem'in eline geçen dünyanın en kıymetli esiri olarak Rodos'un ve Hristiyan aleminin çıkarları için yapmadığını bırakmadı...

Minyatür, Tarikat Reisi tarafından Cem'e verilen yemek sahnesini gösteriyor

EDİRNELİ CEM SULTAN

lardan, esaretten ve canından bıkan bedbaht şehzade, kaçmanın yollarını arar olmuştı.

Kuşkuları daha da artan şövalyeler; Cem'i, daha sıkı bir şekilde hapsedebilmek için bir zindan kule yapılması gerektiğini düşündü.

Günümüzde de Tour

de Zizim (*Cem Kulesi*) adıyla anılan kulenin yapımı böyle gündeme geldi.

Bu kulenin yapımı süresi ve iki yıl boyunca Cem Sultan'ı, oradan oraya sürükleyip durdular:

Lactice Kulesinde...

Monteil adlı bir küçük hisarda...

Le Vicomte, denilen-

de...

Mortierolles adındaki bir başka hisarda...

Bois-lamy'de bir aile şatosundaki sarp hisarda ise sıkı bir esaret altında tutuldu...

Şehzade Cem, buradaki sıkıntılı günlerini ve ruh halini dizelere dökmüştür.

HERKES CEM'İ İSTİYORDU

Yalnız Papa değil, herkes Cem'i kendi yanında istiyordu. Napoli Kralı Ferrand... Bir süre önce Cem'i kabul edip, kendi oğlu gibi ona yakınlık gösteren Memlük Sultanı Kaytbay...

Üstelik Cem'in annesi

Kaybayt'ın yanında ve korumasındaydı. II. Bayezit'in Kaybayt ile savaşa gitmesi gündeme geldi.

Avrupa'da Sultan Cem meselesiyle uğraşmayan kalmamıştı.

Macar Kralı Matyaş

Korvin de Cem'i elde etmek için uğraşanlardandı.

Fransa, Cem siyasetine karıştı. Siyaset yoluyla ve bazen kuvvet kullanarak amacına ulaşma gayretindeydi.

BOURGANEUF KASABASINDA CEM KULESİ

Bourganeuf kasabasında Pierre d'Aubusson'un ailesinden Guy de Blanchefort'un derebeyleri oturmaktaydı.

Pierre d'Aubusson'u anımsayalım...

O, Sultan Cem'i para uğruna siyasi bir esir olarak alıkoyup ona her türlü eziyeti reva gören kişidir...

Hani şu Rodos'un büyük Tarikat Reisi...

Cem'le anlaşma yaparken, II. Bayezit'le de anlaşan hesap adamı...

Herneyse...

Bourganeuf'a dönersek... Etrafı sularla çevrili bu kasabanın tam orta yerinde Blanchefort'a ait bir şato bulunmaktaydı. Pierre d'Aubusson, bu

şatonun kenarına, büyük paralar sarf ederek yedi katlı, kalın duvarlı on metre yükseklikte, her taraftan gözetilebilen tek kapısı mazgallarla korunabilen, biri büyük, diğeri küçük iki kule yaptırdı. (*Münevver Okur Meriç, Sultan Cem'in Hayatı*)

Yapımı 1484'te başlayan ve Cem'in kaçma olasılığına karşı özel olarak planlanan bu kuleye; Grosse Tour (*Yorgun Kule*) veya Bourgon Kulesi denildiği gibi Tour de Zizim, yani Cem Kulesi de denilmekteydi.

Cem, buraya 1486'da getirildi.

Dördüncü kata konuldu.

Üçüncü ve beşinci katlar ise hayatlarını ona

*Orta yerindeki 7 katlı şatoda Cem Sultan'ın tutulduğu
Bourganeut Kasabası*

adamiş olan fedakar arkadaşlarına ayrılmıştı.

Şehzadenin yemeklerini onlar hazırlıyorlardı.

*Bois-lamy (Bacolomy)
Şatosu... Cem Sultan bu
şatoya 1484'ün yaz
döneminde geldi ve burada
2 yıl tutuldu. Cem'in burada
geçirdiği sıkıntılı günler
yüzünden II. Bayezit'e
yazdığı mektupta "ölüm
cezası bile olsa
imparatorluğa dönmek
istediğini" belirtmiştir.
Bu kalenin duvarları 3,5 m
kalınlığında idi. Buraya, iner
kalkar bir köprüyle geçilirdi.*

*Zizim veya Cem Kulesi Grosse Tour (Yorgun Kule) olarakta
anılır. Bourgon Kulesi deyenler de vardır.*

*Cem Sultan bu kuleye Eylül (veya Ağustos) 1486 yılında
getirildi. Cem Sultan'ın kaçma tehlikesine karşı özel olarak
yaptırılan kuleye 20 cm yükseklikteki 5 döner taş ile girilirdi.*

Bu kuleden kaçma ve
kaçırılma çalışmaları dai-
ma gündemde kalmıştır.
Sofu Hüseyin Bey, bu
çalışmaları yürütenlerin
önde gelenidir.

Cem, burada elem do-
lu kederli günler geçirdi.

*Felek yirümi şimdi hâr
kıldı*

*Görün gerdun-ı dünün
himmetini
Bu gurbetde Cem'i bimar
kıldı*

Bu arada belirtmek

gerekir ki; Cem'in, Zindan Kule'den kaçırılma girişimleri hep sürmüştür ve bu çabanın sahiplerinden bazıları samimiydi de...

Ama II. Bayezit'te asla boş durmadı. Ünlü casuslarından biri olan Barak Reis, Cem'i kaçırma çalışmalarında başarılı olamadı.

Neredeyse dört yıl süreye dağ taş dolaşmış ve yığınla zahmetli yaşamak zorunda kalmıştı Barak Reis...

Ne var ki; bir macera olarak kaldı bütün bunlar.

Uzun görüşmeler, pa-

zarlıklar sonunda, insanlık ve din adına utanç verici bir alışveriş yaşandı ve Fransa, 8 Eylül 1488'de gerçekleşen bir anlaşmayla Cem'i Papa VIII: Innocent'e vermeyi kabul etti.

Sultan Cem adeta bir müzayede ile satılmıştı.

BOURGANEUF'TAN İTALYA'YA

Sultan Cem, 11 Ekim 1488 günü Bourganeuf'tan alınarak Papa'ya teslim edilmek üzere yola çıkarıldı.

İlk durak; Fellerin adlı bir hisardır...

Ardından Auvergnant adlı bir şehir.

Derken, Blanchefort yaylası...

Montferrand'tan geçerek Courpiere'ye gelindi...

Ve kral kızının oturduğu Clermont şehrine... Sonra Reşiyle hisarına...

Luon'a...

Valence'ye... Orange şehrinden geçip Pont de Sergues'den Taracan hisarına...

Marsilya'ya... Burada iki gün kalındı...

Toulon'a... Burada Papa'nın gönderdiği bir rahibe teslim edildi.

Kaleden kaleye, bir şe-

hirden diğerine sürüklenip durdu Cem...

Gençliğinin en güzel yılları esaret altında geçti.

Toulon'dan ikinci vakti gemiye binildi.

Roma yolculuğu başlamıştı.

Denizin dalgalı ve fırtınalı koşullarında Elbe Adası'na sığınılmıştı; ama halat kopunca Nis'e geri dönmüldü. Ertesi gün deniz durulmuştu ve Elbe Adası'ndan Roma'ya 80 mil mesafesi olan Civita Vecchia limanına gelindi ki; karşılama heyeti buradaydı.

Sultan Cem ve adamlarını gemilere bindirmek için Roma'ya 20 mil uzaklıktaki Papa'nın oğluna ait bir hisara götürdüler.

Ostia'ya kadar sahil takib edildi, sonra Tiber Nehri ve Porta Porstese'de ka-

raya çıktılar.

Burada muhteşem bir karşılama yaşandı.

"Cem; Papa'nın ahırından seçilmiş, ağır işlemeli bir örtüyle örtülmüş, bir at üstünde, şanına yaraşır süslü elbiselerle onu karşılamaya gelenlerin gözlerini kamaştıracak kadar vakarlı ve heybetliydi."

Şehrin ileri gelenleri, halk, yabancı diplomatlar, Vatikan Sarayı'nın mabeynleri ve muhafız alayı oradaydı.

İstanbul fatihinin oğlunu görmek için sokakları ve pencereleri dolduran halkın hayran bakışları arasında Cem, 4 Mart 1489'da İtalya topraklarına ayak basmıştı....

Onu Saray'ın kral dairesinde misafir ettiler...

ROMA'DA PAPA İLE TANIŞMA

Bir günlük dinlenme sonrasında bir tören düzenlenmişti ve Papa'nın adamları Cem'e bu tö-

rende nasıl davranması gerektiğini öğretirken, usulende olsa, çökerek Papa'nın ayaklarını öpmesi

gerektiğini söylediler...

Cem, şiddetle red etti bu çağrıyı...

Muhteşem bir törendi söz konusu olan ve bütün elçiler oradaydı.

Papa tahtına oturmuştu...

Cem, vakur adımlarla Papa'ya yaklaştı, kavuğunu bile çıkarmadan, başıyla hafif bir selam verdi.

Yaklaştığında Papa ayağa kalktı, selamlaştılar...

Papa onu hoşladı. Müsterih olmasını söyledi...Roma'ya getirilmiş olmasının daha hayırlı olacağını anlatmaya çalıştı.

Tören bitiminde Cem'i Vatikan'daki yerine gön-

Zizim veya Cem Kulesi'nde Şehzadenin kaldığı oda...

Cem'i yavaş yavaş öldüren bir zehire mahkum ettiğine inanılan Papa Rodrigue Borgia

derdi.

Beş yıl sürecektir olan bir şatafatlı yaşam böylece başlamış oldu.

Hayat tarzı tamamen değişmişti.

Kral dairesindeydi...

Ama yorgundu...Ruhu da harap...

Ümitsizdi ve olaylar onu çok yıpratmıştı.

Sonraki konuşmalarında Papa, onun Macaristan'a gitmesinde ısrar etti.

Cem; ısrarla Mısır'a gitmeyi istemekteydi.

Macar Kralı Matyaş Marfin, hep Cem'in peşindeydi.

Cem ise oralara gitmemekte kararlı...

Bu arada II. Bayezit, Pa-a'ya Koca Mustafa Paşa'yı elçi olarak gönderdi.

Sultan Cem'in nezaret altında tutulmasını veya öldürülmesini teklif etti.

Papa, öldürme teklifini

kabul etmedi.

Diğer tarafta 27 Mart 1490 günü Papa ile yapılan bir toplantıda (ki bu toplantıya Türk kongresi denmişti) Türklere karşı öngörülen Beşinci Haçlı Ordusu konusu değerlendirildi.

Ama, Macar Kralı Matyaş Korvin, 47 yaşınday-

ken ve aniden ölünce, büyük Haçlı ordusu kurma hazırlıkları suya düştü.

Diğer yandan gündemden hiç düşmeyen Cem'i zehirletme girişimleri bu kez Papa'ya yöneltilmişti ve İstanbul'dan gelen biri

Papa'nın çeşmesine zehir attı...Bunu II. Bayezit'in istediğini itiraf eden adam idam edildi, parçalandı ve cesedi ibret için Roma sokaklarında dolaştırıldı.

Papa 1492'de 60 yaşındayken 25-26 Temmuz gecesi eceliyle öldü.

YENİ PAPA RODRİGUE BORGİA VE CEM'İN ÖLÜME YOLCULUĞU

Yeni papa döneminde Cem'in daha rahat bir yaşam içinde olduğu söylenebilir. Papa'nın çocukları ve kızı arasında dost ilişkileri gelişti.

Bu arada Papa, Fransa'ya karşı kuvvet ve destek arayışı yönünde II. Bayezit'e mektupla başvurdu. II. Bayezit'in Papa'ya beş mektupla cevap verdiği biliniyor.

Beşinci mektubunda şunları yazmıştı Padişah:

"Mezkur kardeşim Cem'i öldürtmenizin iyi olacağını düşünmeye başladık. Bu şekilde onun için gerçek hayat başlamış olur. Benim huzurum için de gayet uygun ve arzu edilir bir çözümler..."

Fakat, Padişah'ın, Cem için gönderdiği para ve mektuplar Papa'nın elçisi yakalanınca ortaya çıkmış ve kamuoyu Papa'nın aleyhine dönüvermişti.

Bu arada, Cem'in peşinde olan ve onun kendisine verilmesini isteyen Fransız Kralı 8. Charles ile Papa arasında on beş gün süren bir pazarlık yaşandı.

24 YÖRE MAYIS 2008

Ancak bu pazarlık noktasına geliş kolay olmamış, Fransa Kralı Papa'nın Cem'le birlikte kaldığı Saint Angelo Şatosu'nu kuşatmış ve 20 gün süren çarpışmalarda Şato'nun duvarları yıkılmıştı.

Bilirsiniz, Saint Angelo Şatosu, Edirne'ye kurdurulan ve ona Hadrianopolis adını veren Roma İmparatoru Hadrian tarafından kendisi için ve bir türbe amacıyla yaptırılmıştı.

Neyse sonuçta anlaşmaya varıldı...

Buna göre Papa, Haçlı seferi bitinceye kadar, Cem'i 20 bin altın karşılığında Krala kiraliyordu.

Papa, Cem için verilen paraları almayı sürdürcekti.

Buna karşılık Kral da Cem'i, savaş bitiminde getirip teslim edecekti.

27 Ocak 1495 günü Cem, Vatikan Sarayı'nda Kral Charles'e teslim edildi.

28 Ocak günü Roma'dan Napoli'ye doğru at üstünde yola çıkıldı.

Ölüm yolculuğu başlamıştı.

Roma'dan ayrıldık-

larında sağlık durumu iyi olan Cem, sekiz gün sonra yolculuğa devam edemeyecek bir duruma gelmişti.

Çok zayıflamıştı ve sürekli öksürüyordu.

Aversa şehrine geldiklerinde iyice fenalaştı. Zaman zaman aklını kaybediyor, tekrar aklı başına geliyordu.

O gün kral ile bir evde, karşılıklı olarak kalındı. Ertesi gün Napoli'ye gelebilmek için, güçlkle ata binemedi.

Şehire geldiler ve o gece Seiguiur Virginio'nun evinde kaldıklarında, doktorlar onu muayene ettiler.

Ateşi çok yüksekti...

Durum krala bildirildi.

Kral kendi doktorlarını gönderdi.Dördüncü gün ise Cem'i kendi kaldığı Capua Şatosu'na sedye ile naklettirdi.

Doktorlar başındaydı.

O sırada Mısır'dan gelen bir adam annesinden bir mektup getirdi.

Mektubu öptü, kokladı,ancak okuyamadı.

Aklı başındaydı...

II.Bayezit'e iletmek üzere vasiyetini yazdırdı.

Anasının, karısının,

çocuklarının Mısır'dan İs-tanbul'a getirtilip gözetilmesini, kendisine hizmeti geçenlerin memnun edilmesini ve ölüsünün mutlaka Osmanlı ülkesine gönderilmesini vasiyet etti.

1495'te, 24 Şubatı 25'e bağlayan gecenin seherinde, Kuran sesleri arasında canını teslim etti, Cem Sultan...

Gözlerini kapadığı gün

Mısır'dan ayrılışının on-dördüncü yılını doldurmaktaydı.

Doğumunun üstündense tam 36 yıl, iki ay sekiz gün geçmişti.

CENAZE GÜNLERİ

Cem'in adamları su ısıtıp dini vecibeleri yerine getirdiler, onu başındaki tülbendiyle kefenlediler. Namaz kıldıktan sonra Krala haber verildi.

Kral çok ağladı; ölünün bozulmaması için tahnit edilmesini emretti.

Doktorlar, iç organlarını bir kutuya koyup Napoli Krallığının bahçesine gömdüler.

Kefeni nafeye benzer bir miskle amber-lenip muşambalara sarıldı ve servi ağacından kurşun kaplı bir tabuta konulup mühürlendi.

Vasiyetnamesi II. Bayezit'e iletmek üzere yola çıkarıldı.

Ancak Fransızlar bu haberin II. Bayezit'e ulaşmasını engellediler.

Nihayet, elbiseleri, kitapları ve **"Allah yansuru (yarhamüs) Sultan Cem"** yani **"Allah, Sultan Cem'e rahmet etsin"** diyebilen papağanı Divan'a gönderilip, Padişaha teslim edildi.

Sultan Cem'in aniden böyle hastalanıp çok kısa bir zamanda hiçbir tedaviye cevap vermeden ölümü o günden bugüne hala açıklık bekleyen bir tartışma konusudur:

Ancak, gerek yerli, gerekse Avrupalı tarihçiler arasında hakim fikir, yavaş yavaş tesir eden bir zehirle zehirlendiği yolundadır.

Bazıları Cem'in, II. Bayezit tarafından vaad edilen 300 bin düka için Papa tarafından zehirlendiğini iddia etmektedir.

Türkiye'de ölüm haberi bir matem havası yarattı. II. Bayezit'in emriyle saray halkı üçgün yas tutmuş, bu süre içinde mağazalar kapatılmış, İstanbul'da 100 bin, Edirne'de 80 bin akçe sadaka dağıtılmıştı.

II. Bayezit, üç gün matem tutup, siyah sarık sarmış, üçgün sonra bu sarığı çıkarıp sırmalı elbiseler giymiş, paşalar sevinçlerini ve padişaha bağlılıklarını ifade edip, onun elini öpmüşlerdi.

Pierre d'Aubusson...Ayaklarının altında bir İslam bayrağı ve Osmanlı Serpuşu taşıyan biri...

Papa kendisine, "Hristiyanlığın Kalkamı" ünvanını vermişti. Hayattayken ününün doruğuna çıktığı bilinir.

Cem'e, Rodos'tan istediği yere geçme sözü vermiş, sözünde durmamıştı.

TABUT

Fakat hazine olan şudur ki; kendi çıkarları için dirisini paylaşmada yarışan Hristiyan alemi, aynı gerekçelerle bu kez Cem'in ölüsünü paylaşma yarışına girdi.

Yarış, anlaşmazlıklar arasında tam dört yıl sürdü.

Cenaze tam anlamıyla bir pazarlık unsuru olmuştu.

1499 Ocak ayı başlarında Türk yelkenlisi İtalya sahilinde San Cataldo'ya yanaştı. Gemiden gelen bir memur, II. Bayezit'in, Cem'in naşını sekiz gün içinde teslim etmesini istediğini, aksi halde Türklerin savaşa başlayacağını bildirdi.

Tabutu verdiler.

29 Ocak günü; tabut, üstü sırmalı işli örtülerle, saray muhafızlarının omuzlarında Oeuf Şatosu'ndan Roggio Reale'ye getirildi. Oradan Türkler ve Napoli kralı zabitlerinin hazır bulunduğu halde gemiye getirilmek üzere bir arabaya konularak San Cataldo'ya doğru hareket edildi.

Cem'in tabutu yurda getirildiğinde, II. Bayezit ona müstakil bir mezar hazırlatmamıştı ve bu nedenle tabut, kardeşleri şehzade Mustafa'nın mezarına konuldu.

Maalesef şimdi Cem'in müstakil bir mezarı yoktur. (M. Okur Meriç)

Sultan Cem'in Türbesi

YARARLANDIKLARIMIZ

- 1-Münevver Okur Meriç; *Sultan Cem, hayatı, Esareti, Edebi Kişiliği, Eserleri, Şiirleri*;
- 2-Kazım Yetiş; *Türk Edebiyatında İstanbul'un Fethi ve Fatih*
- 3-Hilmi Yücebaş; *Fatih Sultan Mehmet, Kültür Dünyası, Menkıbeleri, Şiirleri*
- 4-Yavuz Bahadıroğlu, *Resimli Osmanlı tarihi*
- 5-Semiha Ayverdi, *Edebi ve Manevi Dünyası içinde Fatih*
- 6-Tursun Bey, *Tarih-i Ebul Feth*
- 7-Mihal Doukas, *Tarih, Anadolu ve Rumeli, Çeviren: Bilge Umar*
- 8-Mehmet Tefvik Paşa, *Şehzade Cem*
- 9-Reşat Ekrem Koçu; *Fatih Sultan Mehmet*
- 10-Ferudun Fazıl Tülbentçi, *Cem Sultan*
- 11-Ahmet Badi Efendi, *Rıyaz-ı Belde i Edirne, Çeviri: Yrd. Doç. Dr. Ratip Kazancıgil*.
- 12-İ. Hakkı Uzunçarşılı, *Büyük Osmanlı Tarihi*
- 13-Rüştü Şardağ, *Şair Sultanlar*
- 14-Dr. Rifat Osman, *Edirne Sarayı, Yayınlayan Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver*
- 15-Osman Nuri Peremeci, *Edirne Tarihi*

KEPİRTEPE KÖY ENSTİTÜSÜ VE ÖĞRETMENLİK ANILARI

Sefer Hakkı TUNCA

Arkadaşım Yusuf Asıl'ın çok değerli, pekiştirici, katkı dolu ve bazı bölümlerini benim de ilk kez duyduğum anıları köşemizde sürecektir... Keşke diyorum, diğer arkadaşlarımız da yazabilselerdi.

KARAAĞAÇ'TA OKULA BAŞLADIĞIMIZDAKİ İLK ÖĞRETMENLERİMİZ

Nejat İdil:	Müdür
Ömer Uzgil:	Md. Yardımcısı, Resim Öğretmeni, Almanca derslerimize de girdi
Fikret Madaralı:	Türkçe Öğretmeni
Ahmet Gürsel:	Matematik Öğretmeni
Sabit Soysal:	Tabiat Bilgisi “
Salih Büyükkaksoy:	Tarım Öğretmeni
Nemik Ergin :	Yapıcılık “
Hasan Çevik :	“
Hamdi Bağ(Sonra Tüten):	Marangozluk Öğretmeni
Naci İnan :	“
Adem Gürçağlayan :	4 ve 5. sınıfların sınıf öğretmenleri
Ömer Tunalı :	“

Bunlardan Adem Gürçağlayan müzik derslerimize de girdi. İlk nota bilgisini ondan öğrenmiştik, ilk öğrettiği marş, Biz Kimleriz adını taşır.

Biz Kimleriz?

Biz kimleriz? Altay'dan gelen erleriz.
Çamlıbel'de oğuldarız, coşar gürleriz.
Biz öyle bir milletiz ki ezelden beri,
Hak yolunda yalın kılıç hep seferberiz.
Zafer bizim şaha kalkmış küheylanımız
Atıldı mı durduramaz ne dağ ne deniz.

Adem Gürçağlayan, Lüleburgaz'a gelmedi; tayini çıktı, ayrıldı.

Ömer Tunalı: Bulgaristan'dan gelip Edirne Öğretmen Okulunda okumuş. Öğrenciliğinde Türk Hava Kurumu'nda açılan Planör Kamplarına katılmış. Oradan aldığı belge nedeniyle Yedek Subaylığını pilot olarak olarak yaparken düştü, şehit oldu (1939'da). Anne ve babası Bulgaristan'da idi. Yanında ağabeysinin oğlu İbrahim Tunalı vardı. Onu Edirne Lisesi orta kısmında okutuyordu. Ağabeysi ölünce İbrahim Tunalı'ya okulumuz sahip çıktı. 1939 yazı Lüleburgaz'daki Emrullah Efendi okulunda yanımızda bizimle beraberdi. Kendisinin bir fotoğraf makinesi vardı. Bu makine ile o yaz bir hayli resim çekti. Çekilen filmleri banyo edip resimleri tabetme işini de kendisi yapıyordu. Ben yardımcıyım idim. Çektiğimiz resimleri 2,5 kuruştan satıyorduk.

Yöre'nin 2000 Temmuz sayısının 20. sayfasındaki resim Emrullah Efendi Okulu'nun bahçesinde kurulan, Kepirtepe'deki okulumuzun kapı çerçevelerini hazırladığımız, atölyedir. O resimde en önde ren-deleme işi yapan öğrenci Pınarhisarlı Recep Kocaman, elinde tuttuğu aletlere

bakanda İbrahim Tunalı'dır. İbrahim Tunalı'yı sonra Türk Hava Kurumu alıp Ankara'da okuttu. Tıp tahsili yaptı. Sonrada Profesör oldu. Halen Ankara'da, sağdır.

Yıllar sonra Ömer Tunalı öğretmenimizin yakınları ile tanışıp görüşmek imkanım oldu.

mak imkanım oldu. Söz arasında soyadının Tunalı olduğunu söylediğinde:

-Bizimde 1938 yılında Edirne'de Allah rahmet eylesin Ömer Tunalı adında bir öğretmenimiz vardı deyince birden heyecanlanıp -O benim ağabeyimdi! dedi.

-Yanında bir de İbra-

Bir ara, okluda, Tunalı soyadını taşıyan öğrencilerim olmuştu. O zaman, bunları Ömer Tunalı'nın yeğenleri olabileceğini hiç düşünmemiştim. Öyle ya, Bulgaristan'dan gelip de Tunalı soyadını alan çok soydaşımız vardı. Bunun da, nihayet bir soyadı benzerliğinden başka bir şey olmadığını düşündüm. Meğer öyle değilmiş.

Bu öğrencilerimiz mezun olduktan birkaç yıl sonra bir ahababın terzi dükânında dedeleri ile tanış-

him Tunalı adında kardeşi vardı.

- İbrahim onun kardeşi değil, ağabeysinin oğlu idi.

Hemen eve gidip İbrahim Tunalı ile birlikte çektiğimiz fotoğrafları getirip gösterdim. Aradan 60 sene geçmiş olmasına rağmen resimdeki İbrahim Tunalı'yı hemen tanıdı. Kendisinin tıp tahsil ettiğini, profesör olduğunu, Ankara'ya yerleştiğini söyledi.

Ömer Tunalı'nın kız kardeşi, yeğenleri halen Saray'da oturmaktadırlar.

Yeğenlerinden Ali Tunalı; Tuzla'da Çelik Tekne Sanayi'nde Müdür Yardımcısı, Hüseyin Tunalı; Silivri Hükümet Tabipliğinde doktor. Ülfet Vatansever de Edirne Tıp Fakültesinde Çocuk Hastalıkları bölümünde Doçent Doktorur. *(Bunları üçü de orta öğrenimlerini A.N.E. Lisesinde yapmışlardır.)*

Nejat İdil ve Ömer Uzgil Hasanoğlu'nun göçü sırasında tayinleri nedeniyle ayrıldılar. Döndüğümüzde Müdürümüz İhsan Kalabay, Müdür Yardımcılarımız da; İlhan Görkey ile Talat Ayhan oldu.

Ömer Uzgil'in branşı Resimdi. Almanca derslerimize de geliyordu. Daha Edirne'de elişi derslerinde kullanılmış eski, yer muşambaları getirirdi. Onları özel oyma takımları ile işler yine özel boyası ile boyar resimler yapardık. *(Linol-yum çalışmaları)*

Yöre dergisinin Mart 2002 tarihli 24. sayısının 21. sayfasındaki omzunda kürek taşıyan çocuk resmi bizzat Ömer Uzgil'in kendisi tarafından yapılmıştır. *(Öyle biliyorum)*

Ömer Uzgil'in Köy Enstitülerindeki son görevi, İsparta'da, Gönen Köy Enstitüsü Müdürlüğü idi. 1948'de Köy Enstitülerinde çalışan yöneticiler kıyıma uğratılınca Ömer Bey de bu görevinden alınmış, yeni bir ortaokul açmak üzere

Saray'a atanmıştı.

Aynı oyma takımları Saray'a da getirmişti.

Saray Orta Okuluna Türkçe Öğretmeni olarak atandığımda, Resim ve Elişi derslerine de girdim. Bu takımlar o zaman işime yaradı. O günkü şartlarda bir fotoğrafı çoğaltmak zor oluyordu. Bir iki tanesi mümkündü ama, 100 ile 150 adet çoğaltmak imkansızdı.

10 Kasım'da Atatürk'ün portresini çoğaltmak gerekiyordu. Oyma takımlarını kullanarak bunu gerçekleştirebileceğimizi düşündüm. Aldığım kalın bir köseleye aynı yöntemle Atatürk'ün portresini işleyip, ıstampa mürekkebini kullanmak suretiyle kartonlara bastım. Böylece yüzlercesini elde edip 10 Kasım günlerinde, anma törenine gelenlerin ve öğrencilerimizin yakalarına takmak imkânımız oldu.

Saray o zaman 5 ila 6 bin kişilik ufak bir kasaba idi. Ömer Bey daha ziyade Pazar günleri etraftaki doğaya çıkar, resim çalışmaları yapardı. Sehпасının bir yere kurar etrafa bakıp bakıp gördüklerini çizer, renklendirme işi de evinde yapardı.

Ben kendisini yakından tanıdığım için arada sırada ziyaretine giderdim. Onunla yakınlığımı, en azından öğrencisi olduğumu bilen bazı kimseler:

-**"Bu ortaokul müdürü komünistmiş"** derlerdi.

-Nereden biliyorsunuz? Yok öyle bir şey! İftira bu derdim.

İftira değil bazı günler Güneşkaya *(bir semt)* Soğuksu'ya *(Kasaba kenarında soğuk suyu akan bir mesire yeri)* gidip buranın haritasını yaparmış.

Ne olurmuş o haritalardan? dediğimde

-Ruslar'a satarmış derlerdi.

-Onlar harita değil, resim çalışması deyince:

-Görenler var resim değil uzun uzun, karışık çizgilermiş, hem de karşı-lara bakıp bakıp çizermiş.

-Öyle harita mı çizilir? O çizgiler karşıdan bakılınca görülenlerdir. Onlar sonra renklendirilir, sizin anladığınız gibi resim olur. Bütün bunlar uydurma yalanlar karamalardır. O çok iyi bir öğretmen, çok iyi bir insandır desem de öküz altında buzağı arandığı yıllardı.

Ömer Uzgil Saray Orta Okulu müdürlüğünden alındı. Çapa Eğitim Enstitüsüne resim öğretmeni olarak atandı.

Kendisi Bakırköy'de oturuyor, oradan okula gidip geliyordu.

Bir gün banliyö trenleri Zeytinburnu'nda bir tren kazası yaptı. O kazada ölen bir kişi olmuştu. O Ömer Uzgil'di.

BİR FOTOĞRAF

Bu fotoğraf bizzat İbrahim Tunalı tarafından çekilmiştir. Makine ayaklı ve otomatiktir. Baştan ayarlar sonra gelir aramıza girerdi. Biraz sonra otomatik makine fotoğrafı çekerdi.

1-Bekir Temuçin 2-Hilmi Altınsoy 3-Yusuף Asıl 4- İbrahim Tunalı 5-Harun Özçelik 6-Hasan Üner 7-? 8-Recep Kocaman 9- Ali Önal 10- Mehmet Aygün (Karhama) 11-Ahmet Güner 12- ? 13-Emrullah Öztürk 14- Hüseyin Orhan 15- İbrahim Ertur 16- Hüseyin Soysal (Tabiat Bilgisi Öğretmenimiz Sabit Soysal'ın kardeşi, Edirne Lisesi orta kısmında okuyordu.) 17- Sami E. Akıncı 18-Hamdi Bağ (Tüten) 19-Mustafa Saatçı 20- İbrahim Pullu (Tunalı) 21- ? 22- İdris Destan 23- Yakup Tanrıku

Not: Bu fotoğraf Lüleburgaz Emrullah Efendi İlkokulu bahçesinde çekilmiştir. Makine iyi ayarlanmadığı için kişileri

BOSTANCINAŞI AŞIK ALİ AĞA'NIN EDİRNE SARAYI RİSALESİ

(*) Ratip Kazancıgil

Avcı lakabıyla anılan padişah sultan IV. Mehmet han, döneminde Edirne Bostancıbaşı'sı⁽¹⁾ olan Aşık Ali Ağa, (*Edirne saray-ı hü-mâyunu*)⁽²⁾ adıyla bir risale⁽³⁾ yazmıştır.

H: 1018/M:1672 yılında yazılmış olan bu risale de, saraya ait yapı birimlerinin mimari özellikleri en ince ayrıntılarına kadar anlatılmış bulunmaktadır.

Üzülerek söyleyeyim ki, bu pek değerli eser, günümüze ulaşamamış, o'nu son olarak gören Dr. Rifat Osman Bey⁽⁴⁾ olmuştur.

Dr. Rifat Osman Bey'in, Prof. Dr. A. Süheyl Ünver tarafından ekler yapılarak Türk Tarih Kurumu tarafından yayınlanan (*Edirne Sarayı*) adlı kitabın temelini bu risale oluşturmaktadır.

Şimdi sizlere, Dr. Rifat Osman Bey'in adı geçen eserinin müsvedde defterinden ⁽⁵⁾ ünlü risalenin hikâyesini anlatacağım:

Önce şunu belirteyim: bu defter, Prof. Dr. A. Süheyl Ünver hocanın kızı Sayın Gülbin Mesara Hanımefendi tarafından bana emanet edilmiş olup, halen

Dr. Rifat Osman Bey'in müsvedde defterinin kapağı.
(Fotoğraflar Prof. Dr. H. Murat Tuğrul)

(*) Yrd. Doç. Dr. T.Ü. Tıp Fak. Tıp Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı / Edirne.

T.Ü. Sultan II. Bayezid Darüşşifası Sağlık Müzesi Dr. Rifat Osman Bey odasında bulunmaktadır(6)

Bu defterde Aşık Ali Ağa risalesi başlığı altında, Dr. Rifat Osman bey şunları yazıyor:

“Ali Ağa, Aşık Ali lakabıyla tanınır(7). H:1088/ M:1677 tarihinde Edirne’de vefat etmiş olup, Tekkekapı’da Sinan Paşa türbesi yanında gömülüdür.

Ali Ağa, meslekten yetişen bir kimse olup, Bostancılık görevine gelmeden ve bundan sonra Edirne Saray ve kasırlarını (köşklerini) onartılmasına gözcülük etmiştir.

Kardeşi Resul Ağa,
Edirne mimarlarından
olup, H:1083/M: 1672
tarihinde İydiye Kasrı⁽⁸⁾
yapılışında mütemet
imiş.

Aşık Ali Ağa'nın Avcı Sultan Mehmet han döneminde, saraya ait kaleme aldığı eşsiz risale, Edirne eski Belediye Başkanı, Cezzarzâde Dilaver Bey'in kütüphanesinde iken, H: 1329/

EDİRNE SARAYI'NIN GENEL GÖRÜNÜMÜ (DR. RUFAT OSMAN BEY KOLEKSİYONU'NDAN)

*Edirne Sarayı'ndan bir görünüş; Cihannuma Kasrı
(Dr. Rufat Osman Bey Koleksiyonu'ndan)*

termiştir.

Eserde, dikkate değer bir yön de, bazı daire ve kasırların yatay kesitlerinin belirtilmiş bulunmasıdır.

Eserin yazılışı sırasında, kardeşi mimar Resul Ağa'nın kendisine yardım ettiği sanılır. Fakat, yukarıda da belirtildiği gibi, eserin başlangıç yazısında Aşık Ali Ağa, kendisi tarafından yazılmış olduğunu bildirmiştir.

Edirne Kalesi'nin düşmesiyle beraber, şehrin birçok mahallelerinin olduğu gibi, benim evimin de yağmalandığı sırada, değerli

el yazması kitaplarım ve

Aşık Ali Ağa'nın Hacılar Ezanı'ndaki mezarının baş taşı.

öbür kıymetli tablolarım ile beraber, o paha biçilmez eser de zayi olmuştur.

Pek kıymetli olan bu eserin yağmalandığını öğrendiğim zaman hüngür hüngür ağladım. Sebep olanlara lânetler yağdırdım.(9)"

Defterdeki yazı burada sona eriyor

Rıfat Osman Bey, yayınlanmış bulunan "Edirne Sarayı" adlı eserinin 115 ve 116. sayfalarının dipnotlarında, adı geçen risale hakkında ek olarak şu bilgileri vermektedir:

"H:1326/M:1910 tarihinde bu eseri özel olarak İstanbul'a götür-

rüp, Selanik'ten tanıştığım üstat Tahir Bey'e göstererek, bu tür eserler hakkında bilgi istedim.

Adı geçen, bu risaleyi ilk defa olarak gördüğünü ve az bulunur eserlerden olduğu için, bir örneğini çıkartarak ya müze kütüphanesine ve ya Edirne'de Sultan Selim Câmii kütüphanesine armağan etmemin uygun olacağını önerdi.

Bu sıralarda ve ge-

lecek günlerde görevimin çeşitliliği ve çokluğu bunu yapmama olanak vermedi. Sonradan da Balkan Savaşı'ndaki felaket başımıza geldi.

6 Ocak 1926 Dr. R. Osman"

115. sayfanın dipnotunda da, Dr. Rifat Osman Bey, şu bilgileri vermektedir:

"Değerli üstat merhum, Bursalı Tahir Bey'in, Osmanlı Müe-

·Aşık Ali Ağa'nın Hacılar Ezanı'ndaki mezarının genel görünümü

Dr. Ratıp Kazancıgil ve Aşık Ali Ağa'nın mezarı.

lîfleri adlı eserinin üçüncü cildi'nin 186. sayfasının birinci satırında şu bilgiler kayıtlıdır:

Edirne Sarayı tarihçisi (Bostancı başı Aşık Ali Ağa) Sultan Selim yazma eserler Kütüphanesinde. Sene H:188/-M:1672 bu bölüm hakkında bilgi sunmak isterim:

Bu risale, ciltli olarak 12 x 25 sayfa boyutundadır."

Rifat Osman Bey, 116. sayfanın dipnotunda risalenin kendisine Dilâver Bey tarafından nasıl hediye edildiğini ve sonucunu anlatmaktadır ki biz bu bilgileri yukarıda sunmuştuk.

Bu ek bilgiden de risalenin boyutu ve Tahir Bey'in değerlendirmesi hakkında bilgi edindik.

Şunu da öğreniyoruz ki, Tahir Bey, Rifat Osman Bey'e yaptığı (Risalenin bir örneğini çıkartıp, Selimiye Kütüphanesine bırakması) önerisini yerine getirildiğini kabul ederek, kendi ese-

rine bu kaydı koymuştur.

Sonuç olarak:

Böylece, Edirne Sarayı için çok önemli saydığımız bu bilgileri, birinci ağızdan, yâni, Dr. Rifat Osman Bey'in kaleminden sizlere aktarmış bulunmakla, bize emanet edilmiş olan müsvedde defterindeki pek değerli tarihi bilgilerden bir bölümünün tarih meraklıları ve Edirne araştırmacılarının bilgilerine sunmuş olmanın huzurunu duy-maktayız.

Aşık Ali Ağa'nın Hacılar Ezanı'ndaki mezarının bulunduğu hazirenin görünümü

DİPNOTLAR

- 1- **Bostancıbaşı** : Şehir güvenliğinden sorumlu kişi.
- 2 - Fatih Sultan Mehmet'in Tunca Nehri kıyısında yaptırmış olduğu "Sarayı Cedid-i Amire" adıyla anılan yeni saray .
- 3 -**Risale** : Kısa yazılmış küçük kitap.
- 4- **Dr. Rifat Osman Bey (1874-1933)**: Rifat Osman Bey 1874 yılında İstanbul'da Üsküdar'da doğdu. 1933 yılında Edirne'de öldü. Mekteb-i Tıbbiyeden mezun oldu. Alman Prof. Dr. Robert Reider'in yetiştirdiği ilk radyologlarımızdandır. Rifat Osman Bey, çok yönlüdür. O Hekimdir, Radyologdur; Edirne ve Selanik Merkez Asker Hastanelerinin, Edirne Belediye Hastanesinin radyoloji servislerini o kurmuştur. Ressamdır; Karakalem ve sulu boya ve yağlı boya eserleri ile bu yolda hünerlenen ilk tabibdir. Mimardır, Edirne Halk Eğitim Merkezi olarak kullanılan binanın hem mimarı hem mühendisidir. Edirne Bedesten merkezi önündeki çeşmenin mimarıdır. Edirne Memleket hastanesi, Kırklareli Asker Hastanesinde onun çizmiş olduğu projeler uygulanmıştır. Fotoğrafçıdır, Yazardır, Tarihçidir, Kütüphanecidir, Müzecedir, Öğretmendir, Edirne okullarında öğretmenlik yapmış, hıfzı sıhha dersleri vermiş, okul hekimliği yapmıştır.
- 5 - Dr. Rifat Osman Bey'in yazı dili sadeleştirilip, yeni alfabemize dönüştürülmüştür.
- 6 -Defterin dr. Rifat Osman Bey'e ait olmasından dolayı, Dr. Rifat Osman Bey'in diğer eserleri ile birlikte, sağlık Müzesinde bulunan bu odada sergilenmesinin daha doğru olacağını düşünerek , ona ait diğer eserlerle birlikte bu defteri de buraya bağışladım.
- 7 -Aşık Ali Ağa'nın mezarı, sonradan yine Dr. Rifat Osman bey tarafından, şimdiki İstanbul Yolu üzerinde Hacılar Ezanı denilen mevkide bulunan küçük türbe mezarlık haziresine nakledilmiştir. Baştaşı'nın fotoğrafı Prof.Dr. Sayın H. Murat Tuğrul tarafından fotoğrafı çekilen bu taş 5 numara ile yerinde kaydedilmiştir.
- 8 -İydiye kasrı: Bayramlaşma töreni köşkü
- 9 -Dr. Rifat Osman bey gibi bir tarih tutkununa ve Edirne sevdalısına yakışanı da budur.

M. Edip Aġaoġulları'nun arşivinden

“Kartpostallardaki Edirne”

Tunca'dan Edirne'ye bir bakış

M. Edip Aġaoġulları'nın arşivinden

“Kartpostallardaki Edirne”

*Edirne Fotoğrafçısı F. Fettah'ın
objektifinden bir Edirne görünümü*

KURULUŞUNUN 150. YILINI KUTLARKEN EDİRNE LİSESİ'NDE ÖĞRENDİKLERİM

Erdoğan Gökçe ()*

1943-1949 Yılları arasında Edirne Lisesi'nin önce Ortaokul ve daha sonra Lise bölümlerinde okudum. 1949 yılında mezun oldum. Daha sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirerek Hakimlik mesleğini seçtim.

İlkokulu babam Ahmet İhsan Gökçe'nin başöğretmeni olduğu Gazi İlkokulu'nda okumuştum. İlkokulun bütün öğret-

menleri öğrencilere karşı ana-baba şefkati ile yaklaşıyorlardı. Ortaokul ve Lisede ise iki farklı zihniyete sahip öğretmenler vardı. Bir kısmı, özellikle ilkokul öğretmenliğinden sonra Üniversite bitirerek Ortaokul ve Lisede öğretmen olanlar öğrencilere yine ana-baba şefkati ile davranıyorlardı. Ancak üniversite kökenli öğretmenlerin bir kısmı yaptık-

ları işi çok ciddiye alıyorlar, öğrencilerin en ufak hatalarında affedici olamıyorlardı. Ben şaşıp şaşıp kalıyordum. Türkçeyi doğru dürüst konuşamayan öğretmenler bile vardı. Tabii öğrencilerin alaylarına muhatap oluyorlardı. Bazıları hiç hoşgörülü, affedici değildiler. Babasız kalmış, geçim sıkıntısı içinde olan, derslerine gereği gibi hazırlanamayan ve neden ça-

() Edirneli, Emekli Hakim*

lıışmadın soruları karşı-
sında arkadaşları arasında
küçük düşüp ters cevaplar
veren bazı arkadaş-
larımızın belge almalarına
neden oldular. Bu öğret-
menlerden ikisinden öyle
korkmuştum ki, Liseyi bitir-
dikten senelerce sonra da-
hi korkulu rüyalar görme-
me neden oldular. Bu öğ-
retmenler insan imal ettik-
lerinin farkında değildiler.

Lisenin ikinci sınıfında
matematik öğretmenimiz
Cahit Bey ile iki arkadaş-
mız Haldun ve Nihat ara-
sında bir problemi yanlış
çözdüklerini hocamızın
söylemesi üzerine bu ar-
kadaşlar kalkarak hiçte hoş
olmayan sözlerle hoca-
mıza bağırıp çağırdılar.
Cahit Hoca bu kötü davra-
nışları olgunlukla karşıladı.
Gülerek sakın sakın yazılı
sınav kağıtlarındaki hata-
larını onlara anlattı. Onları
sakinleştirdi yerlerine
oturttu.

Ben Cahit Hocamın
fikir yapısını bilmediğim için

kendi kendime **“Hoca her
ikisini affetmeyecektir.
Sınıfta bırakır”** gibilerden
düşündüm. Ancak hiç
böyle olmadı. Hocamız bu
iki değerli arkadaşımızı
yüksek notlarla geçirdi.
Lise son sınıfta da aynı şe-
kilde hareket etti. Liseyi bi-
tirmelerini engellemedi. Bu
olayı ben hiç unutmadım.
Çok etkilenmiştim. Lise-
mizin 115. Yılına kutlama
töreninde bu olayı anlattım.
Cahit Hocamız bunları din-
leyince çok mutlu oldu.

Haldun uzun yol kap-
tanı, Nihat resim öğretmeni
oldular. Cahit hocamızı da
bu iki arkadaşımızı kay-
bettik; hepsine Tanrı rah-
met eylesin.

Hakimlik mesleğini
seçtiğimde Cahit Hocamın
davranışını kendime kural
saydım. Çalıştığım ilçe-
lerden birisinde bir gün
15,5 yaşında bir ortaokul
öğrencisi hakkında C.
Savcısı suçüstü yarasına

göre, komşu kızına söz at-
maktan dava açtı. Dos-

yanın noksanlıkları nedeni
ile duruşma ileri bir tarihe
ertelendi. Ortaokul mü-
dürüne sordum. Okulun en
başarılı öğrencisi olduğunu
söyledi. Deliller öyle idi ki,
mahkumiyet kararı da be-
raat kararı da verilebilirdi.
Çocuğun babası ilçenin tek
şeriatçısı idi. Ben bu ço-
cuğu beraat ettirdim. Be-
nim kafa yapımı bilenler
**“bu Hakim, bu çocuğu
yer”** demişler. Bana bu
karara şaşırdıklarını söy-
leyen yakınlarım oldu. Ben
onlara Cahit Hocamı anlat-
tım. Babasının şeriatçı
olması beni ilgilen-
dirmediğini, bu çocuğun
ileride yüksek öğrenim
yapabileceğini, bu basit
suç nedeniyle sabıkalı olur-
sa hiçbir şey olamaya-
cağını, buna hakkım olma-
dığını söyledim. Bu çocuk
üniversiteyi bitirdi. Yüksek
makamlara geldi. Mes-
leğini söylemeye hakkım
yok.

Lisemizin 150. Yılına
kutlarken bunları düşün-
düm.

1914-1918 SARIKAMIŞ'A (KAFKAS CEPHESİ) GİDİP DÖNEMEYEN EDİRNELİLER

Category	Item	Quantity	Unit	Value
Fruit	Apples	100	kg	10.00
	Bananas	50	kg	5.00
	Oranges	20	kg	4.00
	Pears	10	kg	2.00
	Plums	5	kg	1.00
	Cherries	3	kg	0.60
	Peaches	2	kg	0.40
	Strawberries	1	kg	0.20
	Raspberries	1	kg	0.20
	Blackberries	1	kg	0.20
Vegetables	Carrots	100	kg	10.00
	Broccoli	50	kg	5.00
	Cauliflower	20	kg	4.00
	Brussels Sprouts	10	kg	2.00
	Green Beans	5	kg	1.00
	Asparagus	3	kg	0.60
	Peas	2	kg	0.40
	Spinach	1	kg	0.20
	Kale	1	kg	0.20
	Swiss Chard	1	kg	0.20
Grains	Wheat	100	kg	10.00
	Rice	50	kg	5.00
	Barley	20	kg	4.00
	Oats	10	kg	2.00
	Quinoa	5	kg	1.00
	Buckwheat	3	kg	0.60
	Millet	2	kg	0.40
	Sorghum	1	kg	0.20
	Amaranth	1	kg	0.20
	Flaxseed	1	kg	0.20
Nuts	Almonds	100	kg	10.00
	Cashews	50	kg	5.00
	Peanuts	20	kg	4.00
	Walnuts	10	kg	2.00
	Pistachios	5	kg	1.00
	Macadamia	3	kg	0.60
	Brazil	2	kg	0.40
	Pineapples	1	kg	0.20
	Mangoes	1	kg	0.20
	Avocados	1	kg	0.20

AT KALILIMATEN DIDIMEN

SÖYLEŞİLER

Söyleşi Tarihi: 5 Eylül 1996

Konuk: Hüsamettin Konuksever (2.Bölüm)

Yapıldığı Yer: Konuksever Oteli, Zindanaltı

"Ben partiden daha ziyade Edirne Milletvekiliyim"

AyhanTunca: O dört yıl içerisinde parti değiştirmeler oldu abi, o nasıl oldu bize aktarabilir misin?

H.Konuksever: Şimdi efendim ben partiden daha ziyade Edirne Milletvekiliyim. Ben seçildiğim zaman, Lalapaşa Çimento Fabrikası Sayın Erbakan tarafından temeli atılmış,

makineleri gelmiş, bacası bitmiş, lojmanları yapılmış, orada metruk vaziyette duruyordu. Ve bu yatırımı Bartın'a kaldırmak istiyorlardı ben buna karşı çıktım ve hatta o kadar karşı çıktım ki Vehbi Dinçerler: "Hüsamettin" dedi; "ben bu işi yoluna soktum ama senin bir kere Özal'la konuşup anlaşman lazım" dedi. "Ve

de gerekirse partiye de geçeceksin" dedi. Ben de dedim ki: "Edirne'ye hizmet edeceğim için vatandaşa duyurup geçebilirim."

Ve biz o partiye geçtik.

Onun dışında ön seçim ve yoklamalar tamamen Özal'ın insiyatifinde olduğu için, biz tabi böyle yetişmedik ben İnönü ile

çalıştım, Atatürk'le çalışmadım ama Atatürk'ün ölümünde ben yedek subaydım ve Dolmabahçe'den Atatürk'ün naşını Sarayburnu'na biz götürdük. Öyle bir havada yetişmiş olan ben tabii ki Edirne'ye hizmeti daha önde tutuyordum. Bu arada ANAP'a geçince bir kısım vatandaş dedikodu şeklinde bir şey çıkarttılar. O zaman para kıymetli 50 milyon aldığımı söylediler ve bir de benzin istasyonu için söz almışım. Böyle bir şey yok. Benim yaşımda seksen, üç tane çocuk okuttum, üçüde tahsil yaptı. İki kız bir oğlan evlendirdim, beş tane torunum var. Allah bana partinin kırk parasını yemek nasip etmedi bilakis biz harcadık. Ben, öyle günler geçirdik ki tek merdivenli olan binada telefon

"Peki; bu zaman mı fark ettiniz Bülent Beyin bu özelliğini; Rahşan Hanım'ın etkisinde kaldığımı?"

kesilir yok para kira gelir yok para. Süleyman Bilgen, Rifat Yılmaz ben öderdik. Ve uzatmayalım ben Vehbi Bey'in kışkırtması ile ANAP'a geçtim. Biz bir şeyle o zamanlar

Lüleburgaz doğal gaz istasyonu yeni açılıyor Özal bizi oraya götürdü çıktık seçim otobüsünün üstüne halka takdim etti bizi ve biz iş böyle gidecek zannettik hâlbuki gitmedi. Özal'ın dediği oluyor parti'de ben tuttum istifa ettim ve bir sene bağımsız kaldım ve o arada da Sayın Ecevit ve Rahşan Hanım partinin kirasını dahi veremiyorlardı. Biz o zaman arkadaşlarla 19 Milletvekili karar verdik ve tekrar Bülent Bey'in partisine girdik. Ama Bülent Bey'de de umduğumuzu bulamadık. Bülent Bey zamanında iki dönem İl başkanlığı yaptım fakat Bülent Bey Rahşan Hanım'ın dediğinden dışarı çıkamaz.

A.Tunca: Peki; bu zaman mı fark ettiniz Bülent Beyin bu özelliğini; Rahşan

"Allah bana partinin kırk parasını yemek nasip etmedi bilakis biz harcadık. Ben, öyle günler geçirdik ki tek merdivenli olan binada telefon kesilir yok para kira gelir yok"

Hanım'ın etkisinde kaldığını?

H.Konuksever: Tabi; tamamen o zaman fark ettim. Sebebi çünkü Rahşan Hanım bambaşka bir düşüncede bir kadın yeni bir zihniyetle partiyi kalkındırmak istiyor fakat o zihniyetle bu parti kalkmaz şimdi de kalkmaz Bülent Bey namuslu adam, iyi adam ama iyilik para etmiyor.

Oral Onur: Zaten Erdal Kesebir'in hareketi, tepki göstermesi güzel bir olaydır.

A.Tunca: Onda da umduğunuzu bulamadınız sonra.

H.Konuksever: Sebebi şu: seçimden evvel Uzunköprü'de bir miting yaptık. Bu mitingle başladı zaten iş. Bülent Bey, yahu bizi çağır, sor, ne yapacağız, nasıldır durum de

"Tabi; tamamen o zaman farkettim. Sebebi çünkü Rahşan Hanım bambaşka bir düşüncede bir kadın yeni bir zihniyetle partiyi kalkındırmak istiyor fakat o zihniyetle bu parti kalkmaz"

hiç oralı değil bir nevi dışlandık biz oradan da ayrıldık.

A.Tunca: Hüsamettin abi, siyaset olarak size düşeni daima yaptığınıza

inanıyorsunuz, rahatsınız.

H.Konuksever: Müsterihim. Şu Lalapaşa Çimento Fabrikası faaliyete geçti, 400 kişi çalışıyor, kırsal kesimde bu kadar kişiye iş bulmak öyle kolay bir şey değil.

O.Onur: Hüsamettin abi sormak istediğim sorulardan bir tanesi nerelisiniz nerede doğdunuz?

H.Konuksever: Ben Havsalıyım. Merkezden... Benim sülalemin hepsi Bulgaristan'dan Babam Edirne'den.

O.Onur: Babanıza Fedai baba derlerdi Edirne'de bunun nedeni?

H.Konuksever: Efendim şimdi babamın babalığı çok hayırsever bir adamdı, o zamanda bizim oteller çalışıyor, faytonlar var yani Edirne'nin aşağı

Hüsamettin abi sormak istediğim sorulardan bir tanesi nerelisiniz nerede doğdunuz?

yukarı zengini denmese bile paralı insanı idi. Yahu Fedai baba ben açım şu kadar paraya ihtiyacım var; denildiğinde çıkarır cebinde ne varsa yarısını ona verirdi. Ben bunları yaşadım. Babamın “babalığı” buradan kalmadır.

O.Onur: Dini bir şeyi varmıdır?

H.Konuksever: Dini şeyi şudur; Üç Şerefeli Caminin arkasında Salı Tekke sokağı vardır. O sokakta benim dedelerimin mezarı var. Ben dahi dini bakımdan riayet etmiyorum o mezarlığa etrafında oturan şahıslar halen daha mum yakıyorlar ve dedem o tekkenin Şeyhi... O mın-tıka bilmem kaç dönüm yer, olduğu gibi Salı Tekkesi'ne ait tapuda. Yalnız yeni kanun çıktığı zaman babama teklif ediyorlar kanun böyle müracaat et buranın tapusunu sana verelim diye babamın ifadesi şu:

Hüsamettin Konuksever Türkiye Kızılay Derneği Onursal Üyesi idi

Benim ecdadımın kemiklerini dahi bulamayacağım için vazgeçiyor, bir şey istemiyor. Durum bu. Benim Seitliğim de Şeyh Seit Efendi dedem... O zamanın adamları o kadar dine bağlı ki ve de görgülü insanlar... O zamanlar Üç Şerefeli cami-

nin arkasında Sakar-oğlu'nun evine gitmeden bir tek dükkân var şimdi orada... Orası vakti ile çarşı. Dedem bayram günü, tekkeden çıktığı zaman, yeni giysiler var üzerinde bayram olduğu için ve hadiseyi bilenler anlattı bana, kahveye geliyor. Kahvenin yakınında bir fakir adam dileniyor. Tutuyor dedem, üstündekilerini çıkarıyor onu giydiriyor kendisi don gömlek gidiyor eve yani hayırsever bir kişiymiş.

O.Onur: Sizin soyadınız Konuksever; bu nereden geliyor bu otelcilik?

H.Konuksever: Bizim otelcilik işi... Dini geleneklere bağlı bir soyadı değildir. Ben Orta mektepte öğrenciyim o zaman babam otelcilik yapıyor ve bir iki tane oteli

Türkiye Kızılay Derneği Genel Kurul Çalışmalarından bir kare (23-25 Nisan 1975)

var. Bakmayın şimdi böyle olduğuna zamanında dört tane vardı. Süloğlu oteli, Ankara oteli, Avrupa oteli. Babam tahsilli değildir imzayı dahi mühürle basardı. Yahu bu soyadı dini şeye bağlı; ben istemiyorum böyle bir soyadı, ne yapacağız, dedi Sebebi şu; benim dedemden bana nasihat, devamlı iyilik yapacaksın, kimseye fenalık etmeyeceksin senin eline geçecek olan şey budur. İyiliklerin dolayısı ile sen mükâfatını göreceksin sakın elaleme uyma dedi.

Baba, dedim, sen otelcisin... otele gelen konuk olduğu için sevineceksin. Konuksever olsun dedim. Benim önerimle aldık bu soyadını. O memnunum ki soyadımdan Milletvekili iken parti çalışmasına gittiğimiz Konya'nın kazalarından bir şahısla tanıştım. Belediye

Hüsamettin Konuksever'in albümüünden

Reisiymiş, o beni aradı. Sen konuksevermişsin bende Konukseverim dedi. Ve işin tuhafı adı da Hüsamettin.

O.Onur: Abi; otelciliğin yanında Ticaret Odası, Kızılay bunların ilk kuruluşlarında katkınız vardı değil mi?

H.Konuksever: Ticaret Odası konusu şu: 27 Mayıs İnkılâbından son-ra, bu odaların idare heyetleri fesh edildi. Hatta Zafer Arıkbağ için Allah rahmet eylesin, odalar birliği heyetine bir soru yöneltildi. Sayın Adnan Menderes'in Edirne'ye geldiği zaman bir ziyafet veriyorlar. Bunun parasını o karşılıyor. Bu harcama kanuni midir değil midir bize soruyorlar. Biz Ticaret Odası olarak her şeye yetkiliyiz ve Zafer Arıkbağ bu müspet beyanımızla aklandı.

O.Onur: Bu gün, İmar Bankasının bulunduğu yerde ilk bilardo salonu zannedersen orada idi. Bu bilardo salonunu spor olarak mı düşündünüz yoksa bir gelir olarak mı düşündünüz?

H.Konuksever: Bilardo salonu olduğu zaman

Hüsamettin Konuksever'in albümüünden anılardan kalan bir başka görüntü

ben öğrenciydim. Ve Sabri Efendi, Mehmet'in babası, orasını bilardo salonu yapıyorlar benim bir ilgim yok.

O.Onur: Buradaki yapınız Temsan'dan başlayarak Eray Eczanesine kadar devam ediyor. Yani bu yıkılacak yenisi yapılacak zaten bina bitmiş.

H.Konuksever: Onu söyleyeceğim siz Edirnelisiniz beni gayet iyi tanır-sınız Ayhan Bey'de her bakımdan tanır. Şimdi; zaten İmar Kanuna aykırı bir durum olsa biz teşebbüs etmeyiz ama bugünkü bu hali ile bunun ne otel olarak kullanılmasında nede başka bir şey olarak kullanılmasında fayda yok. Sonra Milletvekili olduğum zaman İlter'e devrettim oteli, İlter bizim sağ olsun biraz çalışmayı sevmez. Ancak birkaç kuruş para alarak ve bizde baba olarak yardım etmek sureti ile

"Vehbi Koç Avrupa'dan dönüyor Edir-ne'de bir yemek yiyecek bizden başka bir yer yok. Rahmi Koç çocuk daha... Orada onu ağırladık ve Vehbi Bey'i orada gördüm. O izlenimlerden sonra Cenk Koray, Vehbi Koç'un hatıratını yazdı ve o kitabı iki gecede okudum."

bugüne getirebildik. Yalnız ben kendisine gücenik değil de fikir itibarı ile aykırıyız. Şimdi sinemayı bozduğunuz zaman, adı İnci Sineması, çok büyütük orasını bunun altı İnci

Sinemasının girişidir. İlter, arkadaşları itibarı ile Öz-akıncılar tutundular ve zengin oldular. Benim de bir ismim olduğu için İlter onlara yakın bir işimiz olmasını istiyordu. Bu olmaz tabi maddi imkân meselesi ben bu sinemayı yaparken çok büyük zarar uğradım. İş Bankasına ödeyemez duruma geçtim. Neyse namusumuzla, şerefimizle bitirdik. Bu aşağısı boştu ben ona bir iki iş teklif ettim, yapmadı onları. Hiç bir şeyde, tutunamadı gene öyle duruyor, aşağıda. Oğlum dedim bu dükkân elimizde ben bir şey düşünüyorum sen ne diyorsun bu işe? Nedir dedi. Sen Ticari İlimle mezunusun bir muhasebeci açalım ben senin her şeyini alayım

"Hüsamettin abi, siyaset olarak size düşeni daima yaptığınıza inanıyorsunuz, rahatsızsınız."

ben öğrenciydim. Ve Sabri Efendi, Mehmet'in babası, orasını bilardo salonu yapıyorlar benim bir ilgim yok.

O.Onur: Buradaki yapınız Temsan'dan başlayarak Eray Eczanesine kadar devam ediyor. Yani bu yıkılacak yenisi yapılacak zaten bina bitmiş.

H.Konuksever: Onu söyleyeceğim siz Edirnelisiniz beni gayet iyi tanır-sınız Ayhan Bey'de her bakımdan tanır. Şimdi; zaten İmar Kanuna aykırı bir durum olsa biz teşebbüs etmeyiz ama bugünkü bu hali ile bunun ne otel olarak kullanılmasında nede başka bir şey olarak kullanılmasında fayda yok. Son-ra Milletvekili olduğum zaman İlter'e devrettim oteli, İlter bizim sağ olsun biraz çalışmayı sevmez. Ancak birkaç kuruş para

Hüsamettin Konuksever'in milletvekilliği yıllarından bir kare

olarak ve bizde baba olarak yardım etmek sureti ile bugüne getirebildik. Yalnız ben kendisine gücenik değil de fikir itibarı ile aykırıyız. Şimdi sinemayı bozduğunuz zaman, adı İnci Sineması, çok büyüttük orasını bunun altı İnci

Sinemasının girişidir. İlter, arkadaşları itibarı ile Özakıncılar tutundular ve zengin oldular. Benim de bir ismim olduğu için İlter onlara yakın bir işimiz olmasını istiyordu. Bu olmaz tabi maddi imkân meselesi ben bu sinemayı yaparken çok büyük zarar uğradım. İş Bankasına ödeyemez duruma geçtim. Neyse namusumuzla, şerefimizle bitirdik. Bu aşağısı boştu ben ona bir iki iş teklif ettim, yapmadı onları. Hiç bir şeyde, tutunamadı gene öyle duruyor, aşağıda. Oğlum dedim bu dükkân elimizde ben bir şey düşünüyorum sen ne diyorsun bu işe? Nedir dedi. Sen Ticari İlimle mezunusun bir muhasebeci açalım ben senin her şeyini alayım sende yanına birini alarak başla dedim. Oğün başlasaydı bu gün ilk mektep mezunları adam oldu.

"Tahsin Banguoğlu; bizim otelde yatıyor. Ertesi gün sağolsun, Hüsamettin'in otelinde kaldım ama karyolanın ortasında bir demir vardı battı bana diyor. Böylede bir hatıram var"

ULUĞ TURANLIOĞLU 1963 DERLEMESİYLE “ŞİİRİMİZDE EDİRNE”

Meriç Türküsü

Batıda Akşam olunca,
Gün sulara vurulunca,
Bayrak gibiye de Tunca,
Gönlüm, Meriç'te Meriç'te.

Meriç, budak budak daldır,
Edirne dallarda güldür,
Tuna'yı andıran seldir,
Gönlüm, Meriç'te Meriç'te.

Yazın güneş, kışın karda,
Söğütlü kuytuluklarda,
Billur gibiye de Arda,
Gönlüm, Meriç'te Meriç'te

Yol olur, sorduğum olur,
Saç olur, ördüğüm olur,
İçimde bir düğüm olur,
Gönlüm, Meriç'te Meriç'te.

Yolcu! Nice sudan, sözde
Şu üç ırmak kaldı bizde.
Zihnim vardığı denizde.
Gönlüm, Meriç'te Meriçte

Nihat Sami Banarlı

YÖRE YAYINLARI

EDİRNE'DEKİ YAPILAR

Cornelius GURLITT

Metlari Yeyme Hazırlayan
Mustafa ÖZER

yöre Dergisi "Yöresel Kılarlar Dizi" - 1

1909, 1913, 1916, 1930
NOTLARI
VE

GAZİ
MUSTAFA KEMAL
ATATÜRK
EDİRNE'DE

AYHAN TUNCA

EDİRNE
SELÇUK HATUN CAMİSİ

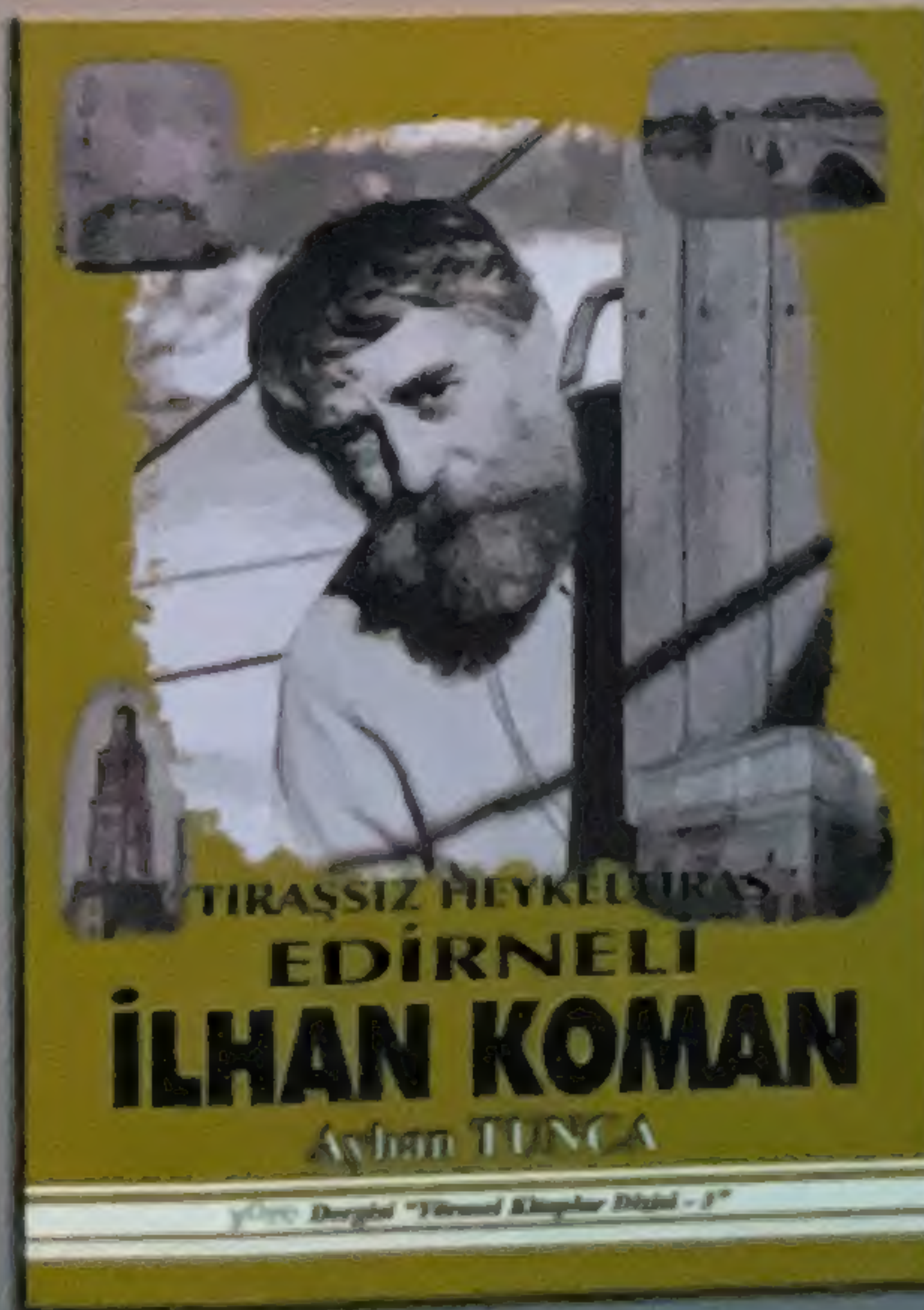
Yrd. Doç. Dr. Mustafa Özer

yöre Dergisi "Yöresel Kılarlar Dizi" - 2 -

EDİRNE İÇİN NOTLAR
VE
EDİRNE'DE
TARİH, KÜLTÜR,
İNANÇ TURU...

AYHAN TUNCA

Yöre Dergisi

Muhittin Günel İş Merkezi No: 125 Edirne

Tel: 0284 213 1384

info:edirneyore.com

www.edirneyore.com

KURULUŞ 1961

keçecizade

Bademzmesi

Antep Fıstığı Ezmesi

Ceviz Sarma

Kakaolu Ezme

Duble Fıstıklı Lokum

Fıstıklı Sultan Lokumu

Hindistan Cevizli Lokum

Fındıklı Sultan Lokum

Çikolatalı Sultan Lokum

Damla Sakızlı Lokum

Cevizli Sucuk

Güllü Lokum

Çikolata Kaplı Badem Ezmesi

Çikolata kaplı Duple Fıstıklı Lokum

Çikolata kaplı Hurma

Çikolata kaplı Portakal Kabuğu

Deva-i Misk

Cevizli Yaprak Helva

Fıstıklı Helva

Cevizli Helva

Kakaolu Helva

Sade Helva

Badem Kurabiyesi

Bademli Kurabiye

Hükümet Caddesi No:5 Edirne
Tel: +90 284 225 24 81
Faks: +90 284 213 30 60

Eski Cami karşısı Belediye
Dükkanları No: 4 Edirne
Tel: +90 284 225 26 81

Selimiye Arasta Çarşısı
No: 61 Edirne
Tel: +90 284 214 62 81

Saraçlar Caddesi PTT Karşısı
No: 50 Edirne
Tel: +90 284 212 12 61